

Матвієнко С. І.

**ПРАКТИКУМ І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

***“Художня праця та
основи дизайну”***

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Кафедра дошкільної освіти

**ПРАКТИКУМ І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ХУДОЖНЯ ПРАЦЯ
ТА ОСНОВИ ДИЗАЙНУ**

Укладач: С. І. Матвієнко

Ніжин
2022

УДК 373.2(076.5)
П 69

Рекомендовано Вченою радою
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М. Гоголя)
Протокол № 6 від 17.11.2022 р.

Рецензенти:

Шевчук М. О., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Лісовець О. В. доктор філософії, доцент кафедри дошкільної освіти Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

П 69 Практикум і методичні рекомендації до навчальної дисципліни «Художня праця та основи дизайну»: / уклад.: С. І. Матвієнко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2022. 79 с.

У посібнику викладено матеріали до практикуму з навчальної дисципліни «Художня праця та основи дизайну». Запропоновано методичні поради щодо використання основ різних технік у роботі з дітьми дошкільного віку задля забезпечення їхніх компетенції за освітніми напрямками державного стандарту дошкільної освіти (БҚДО в Україні, ред. 2021 р.) Ураховано регіональну складову (на прикладі художніх традицій Чернігівського краю) при опануванні окремих видів художньо-продуктивної роботи. Дібрані ілюстративні матеріали сприятимуть більш ефективній підготовці студентів до лабораторних занять та їх чіткому виконанню.

Зміст посібника укладено відповідно до сучасних вимог підготовки фахівців дошкільної освіти до роботи з дітьми у галузі художньо-предметної діяльності.

Рекомендовано для викладачів вищих навчальних закладів; студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» освітнього рівня «бакалавр», керівників студій дитячої творчості, інших закладів позашкільної освіти.

УДК 373.2(076.5)

© Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2022
© Матвієнко С.І., укладання 2022

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Структура навчальної дисципліни «Художня праця та основи дизайну»	6
Заняття № 1. Робота з папером. Квілінг	7
Заняття № 2. Робота з папером. Витинання. Витинанка Чернігівського Полісся.....	13
Заняття № 3. Робота з тканиною та нитками. Вишивка (з урахуванням художніх традицій Чернігівщини)	27
Заняття № 4. Робота з тканиною та нитками. Традиційна українська лялька-мотанка (з урахуванням художніх традицій Чернігівщини).....	37
Заняття № 5. Робота з тканиною та викрійкою. Пошиття м'якої іграшки	44
Заняття № 6. Робота з нитками. В'язання гачком. Іграшки для пальчикового театру	56
Заняття № 7. Робота із пластичним матеріалом. Тістопластика	59
Заняття № 8. Колективна робота над панно	66
Заняття № 9. Робота з викидним матеріалом	72
Рекомендовані джерела	78

ПЕРЕДМОВА

Одним із найважливіших завдань сучасної вищої школи в Україні визначається удосконалення освітнього процесу, приведення його у відповідність європейським освітнім стандартам.

Навчання студентів денної форми у вузі відбувається переважно під час різних форм організації навчальної роботи, серед яких: лекція, семінарське, практичне та лабораторне заняття, а також колоквиум та консультація. Різноманітним лабораторних занять у вищій школі є *лабораторний практикум* – система спеціально розроблених, змістовно і методично об'єднаних лабораторно-практичних занять за великим розділом, темою або цілісним навчальним курсом. Метою проведення практикуму є закріплення, переведення в довготривалу пам'ять теоретичних знань, формування умінь і навичок з дисципліни. Ефективність проведення лабораторного практикуму з дисциплін художньо-естетичного напрямку визначається можливістю для студента виявити власні творчі здібності, максимальну навчальну й творчу активність, набути навичок художньої практичної роботи, а також адаптувати їх до подальшої професійної діяльності.

У сучасній дошкільній освіті відбувся ряд змін, які потребують, у свою чергу, й оновлення змісту та осучаснення підходів до підготовки вихователів дітей дошкільного віку. Відповідно до державного Стандарту дошкільної освіти в Україні – її Базового компоненту (2021 р.) вихователі мають бути готовими до формування у дошкільників мистецько-творчої, предметно-перетворювальної та технологічної компетентностей. Це передбачає опанування дітьми системи знань про різні види мистецтва, а також реалізації їхнього власного художньо-естетичного потенціалу у процесі занять художньо-продуктивними видами діяльності. До таких видів діяльності належать художня ручна праця та дитячий дизайн.

У процесі фахової підготовки майбутні вихователі мають не тільки набути теоретичних знань про художню працю та дитячий дизайн, проте й засвоїти практичні елементи роботи, опанувати різні художні техніки й найбільш уживані технологічні методи щодо створення елементарних художньо-декоративних виробів, у тому числі – з елементами дизайну. Цьому будуть сприяти різні види роботи лабораторного практикуму з художньої праці та дитячого дизайну.

У доборі тематики занять практикуму автор посібника урахував специфіку подальшої професійної діяльності студентів спеціальності 012 «дошкільна освіта». Також було ураховано регіонально-культурний аспект змісту підготовки майбутнього фахівця дошкільної освіти за освітнім рівнем «бакалавр» (на матеріалі Чернігівщини), затвердженому в ОПП «Дошкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя.

Матеріали до кожного лабораторного заняття розміщені за блоковим принципом його проведення – короткий теоретичний блок, який передбачає обговорення найбільш суттєвих теоретичних питань до теми заняття; практичний блок, спрямований на засвоєння студентами навичок роботи у

запропонованій художній техніці або виді художньо-продуктивної діяльності. Наступний, методичний блок містить матеріали, які спрямовані на визначення майбутніми вихователями методичних засад щодо використання даної техніки у роботі з дошкільниками. Про це зазначено у розробленому «Методичному пораднику». Блок індивідуального завдання для самостійної роботи підсумовує вивчення студентом теми практикуму, конкретизує завдання індивідуальної самостійної роботи.

Пропонований алгоритм роботи визначається для кожного заняття практикуму через визначення мети, завдань, орієнтовних продуктів праці на заняття, необхідних для цього інструментів, ходу заняття, побудованого за вищезгаданою блочною системою його проведення.

Дібрано ілюстративні матеріали, частину з яких взято з мережі Інтернет, друкованої літератури або розроблено авторкою.

Авторка посібника, з метою дотримання правил академічної доброчесності, максимально коректно й сумлінно ставилася до зазначення джерел, які були використані нею при розробці кожної теми. Окремі із використаних до теми джерел можуть бути більш повно оформлені у Списку використаних джерел.

Посібник буде доцільним для викладачів вищих навчальних закладів; здобувачів освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта» за освітнім рівнем «бакалавр».

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ХУДОЖНЯ ПРАЦЯ ТА ОСНОВИ ДИЗАЙНУ»**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	с/п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	8	9	10	11	13
Змістовий модуль 1. Теоретичні й організаційні основи художньої праці та дитячого дизайну										
Т. 1. Теоретичні основи художньої праці	6	2	2		2	6	2			4
Т. 2. Психолого-педагогічні основи художньо-предметної діяльності дошкільників	6	2	2		2	6		2		4
Т. 3. Дизайн. Дитячий дизайн: види та сутність	6	2	2		2	8	2			6
Т. 4. Дидактичні основи роботи з дітьми у галузі художньої праці та дитячого дизайну.	6	2	2		2	6		2		4
Т. 5. Організаційні засади проведення роботи з художньої праці та дитячого дизайну у ЗДО	10	2	4		4	6				6
Разом за ЗМ 1	34	10	12	-	12	32				24
Змістовий модуль 2. Практичні основи роботи у галузі художньої праці та дитячого дизайну										
1. Робота з папером. Квілінг	8			2	6	10			2	8
2. Робота з папером. Витинання. Витинанка Чернігівського Полісся	8			2	6	6				6
3. Робота з тканиною та нитками. Вишивка (з урахуванням художніх традицій Чернігівщини)	10			2	8	10				10
4. Робота з тканиною та нитками. Традиційна українська лялька-мотанка (з урахуванням художніх традицій Чернігівщини)	10			2	8	12			2	10
5. Робота з тканиною та викрійкою. Пошиття м'якої іграшки	10			2	8	10				10
6. Робота з нитками. В'язання гачком. Іграшки для пальчикового театру	10			2	8	10				10
7. Тістопластика	8			2	6	8				8
8. Колективна робота над панно	6			2	4	6				6
9. Робота з викидним матеріалом	8			2	6	6				6
ІНДЗ	8				8	10				10
Разом за ЗМ 2	86	-	-	18	68	88				84
Усього годин	120	10	12	18	80	120	4	4	4	108

Заняття № 1

Робота з папером. Квілінг

Мета заняття: опанування прийомів роботи у техніці квілінг, створення роботи у даній техніці.

Завдання:

- 1) ознайомитися із особливостями техніки квілінг;
- 2) ознайомитися із матеріалами та обладнанням для заняттями квілінгом;
- 3) опанувати необхідні прийоми роботи для створення виробу у даній техніці;
- 4) ознайомитися з методичними рекомендаціями щодо використання прийомів квілінгу у роботі зі старшими дошкільниками
- 5) ознайомитися з методичними порадами щодо формування у дошкільників мистецько-творчої компетентності;

Орієнтовні продукти праці: створення кількох базових елементів квілінгу. Створення заготовок для підсумкового виробу до теми.

Інструменти та додаткові матеріали

- папір для фону (папір для пастелі) кольору екрю;
- паперові смужки для квілінгу різного кольору шириною 3 мм, довжиною 30 см;
- білий клей ПВА (клей не повинен залишати плям на заготовках);
- лінійка;
- ножиці;
- пінцет (пінцетом тримають паперову заготовку, коли наносять на неї клей і приклеюють її до картону);
- інструмент для закручування смужок;
- зубочистки (використовуються для нанесення на заготовку клею);
- трафарет для заготовок з отворами різного діаметра.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Питання для обговорення на занятті.

Питання № 1. *Специфіка техніки квілінг у художній практиці роботи з папером.* Коротко схарактеризуйте специфіку квілінгу, історію виникнення даної художньої техніки, її місце у сучасному аматорському та професійному рукоділлі.

Питання № 2. Інструменти для роботи у техніці квілінг. Розкрийте специфіку роботи з кожним із цих інструментів (зразок 1).

Зразок 1. Інструменти для роботи у техніці квілінг

Взято із джерела: <https://svoimirukamy.com/wp-content/uploads/2017/08/7-5-700x505.jpg>

Питання № 3. Матеріали для роботи у техніці квілінг. Розкрийте специфіку роботи з кожним із цих матеріалів (зразок 2).

Зразок 2. Матеріали для роботи у техніці квілінг

Взято із джерела: https://childdevelop.com.ua/doc/images/news/71/7189/snezhinka_kvilling_01.png

II. ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Практична робота щодо опанування основних (відкритих і закритих) форм техніки квілінг

Практичне завдання № 1. Основні прийоми роботи у техніці квілінг.
Опануйте на занятті 5-6 «закритих» форм квілінгу, розкажіть про прийоми їх виготовлення (зразок 3).

Практичне завдання № 2. Опануйте на занятті такі «відкриті» форми квілінгу, як: «серце», «завиток», «хвиля». Розкажіть про прийоми їх виготовлення (зразок 3).

Зразок 3. Види форм квілінгу

Взято із джерела <https://vseosvita.ua/library/kviling-vid-dekorativnogo-mistectva-345644.html>

<https://vseosvita.ua/library/kviling-vid-dekorativnogo-mistectva-345644.html>

III. МЕТОДИЧНИЙ БЛОК

Завдання № 1. *Ознайомтеся із запропонованими методичними матеріалами щодо можливості використання у роботі з дошкільниками прийомів роботи з паперовими стрічками та елементів техніки квілінг.*

Зважаючи на складність для дітей дошкільного віку різноманітних прийомів квілінгу, перш за все, через недостатню розвиненість у них руки, у закладі дошкільної освіти малюків навчають лише роботі з паперовими стрічками (ширшими за розміром, ніж стандартні заготовки квілінгу). Згодом опановані дітьми прийоми стануть основою роботи з папероскручування, а надалі – безпосередньо техніки роботи з папером квілінг.

Ще видатний німецький педагог Ф. Фребель вказував на необхідність навчання маленьких дітей таких прийомів роботи з папером, як:

- *складання* – заняття з неподільними, складеними у довжину шматочками паперу;
- *нанизування* – ігрові вправи на поєднання кольорових клаптиків паперу у форму тканини (паперова строката ковдра);
- *плетіння* – поєднання паперових стрічок різними способами у форму килимка.

У практиці ЗДО традиційно дітей навчають різних прийомів роботи з паперовою стрічкою, як-от:

- вирізання стрічки;
- склеювання із наданням круглої форми;
- гофрування прийомом елементарного складання;
- утворення спіралі (лише за допомогою пальців, без використання інструментів);
- закручування за допомогою ножиць;
- накручування на олівець.

У старшій групі садочка, ускладнюючи прийоми роботи з паперовими смужками, дітей навчають плетінню килимків. Малюки переплітають паперову основу двома або кількома стрічками кольорового паперу, підбираючи кольори, що підходять один одному.

Дітям заняття квілінгом рекомендують починати з 5/6 років, використовуючи при цьому тонкий папір, клей ПВА, зубочистку. Діти цього віку, попередньо засвоївши такі прийоми роботи з паперовими смужками, як: поєднання, накручування, гофрування, скручування тощо, можуть опановувати найпростіші елементи квілінгу. Наприклад навчаючись виготовленню таких елементів квілінгу, як коло, діти повинні намотувати смужку паперу на стрижень від ручки, зубочистку у або іншу паличку.

Елемент вільна спіраль утворюється на основі елемента коло. Коли зроблена заготовка-коло злегка відпускається й смужка сама дещо розправляється. Деякі майстри квілінгу рекомендують дітям навчитися скручувати смужки вручну. Діти старшого дошкільного віку здатні виготовити елементарні

композиції, наприклад, площинну ромашку із звичайних спіралей – круглих або у формі краплі.

Важливу роль в ознайомленні дітей з прийомами роботи з папером відіграє вихователь. Спостерігаючи за його роботою, сприймаючи коментарі з виготовлення тієї чи іншої деталі паперового виробу й застосовуючи це у власних, можливо – недосконалих виробках, – діти поступово, у процесі копіткої праці залучаються до різноманітних технік роботи з папером, у тому числі – квілінгу.

Завдання № 2. *Ознайомтеся із методичними порадами щодо реалізації засад БҚДО з формування у дошкільників мистецько-творчої компетентності при ознайомленні їх із технікою квілінг.*

Методичний поради́ник

Прийоми роботи у техніці квілінг є складними для опанування дітьми дошкільного віку, перш за все – через недостатність розвиненість у них руки. Саме тому, акцент слід здійснити на ознайомленні дітей із художніми можливостями квілінгу. Для цього доцільно буде провести мистецтвознавчу розповідь про цей вид мистецької практики, показати дітям цікаві зразки робіт. Практична робота з дітьми визначається засвоєнням ними кількох найпростіших прийомів утворення спіралі (лише за допомогою пальців, без використання інструментів); закручуванням за допомогою ножиць та накручуванням на олівець.

Перед тим, як навчати дітей елементів квілігу, вихователю слід звернути увагу на якісне технічне засвоєння дітьми (у середній групі) роботи з паперовими стрічками: вирізання стрічок; склеювання у круглу форму (типу «підвісний круглий ліхтарик»); плетення килимків; гофрування шляхом елементарного складання.

З метою спрямування роботи щодо ознайомлення дітей з технікою квілінг у контексті формування у них *мистецько-творчої компетентності*, доцільно використовувати, зокрема, такі види роботи:

- здійснення аналогії з художньо-образним прийомом «закручування руху». Задля цього можна послухати та проаналізувати з дітьми український народний танець «Метелиця», у кодовій частині якого використано саме такий прийом.
- для самостійної музично-ритмічної діяльності можна дібрати танок «Зав'ю тинок», побудований на основі хороводу із зменшенням траєкторії руху.
- показ руху вітру при хуртовині (музично-ритмічні імпровізації: «як передати рухом завивання хуртовини?»).
- декорування портретів («кучерява зачіска для Барбі», «Пудель Артемон»), декорування крони дерев («берізка край мого віконця») тощо.

IV. БЛОК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

З урахуванням набутих Вами навичок роботи у техніці квілінг, виготовте виріб, який буде мати виважене композиційне рішення, добре продуману кольорову гаму. У роботі має бути представлено кілька форм техніки квілінг. Робота може створюватися на основі аплікації (площинна), а також бути об'ємною. Можуть також додатково використовуватися інші прийоми роботи у техніці квілінг

Орієнтовні варіанти виробу у техніці квілінг

Взято із джерела https://ped-kopilka.ru/upload/blogs/15984_609b0fe8d9e5aeabf7c1b12183b3b404.jpg.jpg

Джерела до теми:

1. Методичні матеріали до лабораторного практикуму навчальної дисципліни «Художня праця та основи дизайну» / уклад. С. І. Матвієнко, Т. Г. Коломоець, О. В. Лісовець. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2017. С. 24-31.
2. *Все для дітей.* - <http://allforchildren.ru/article/quilling.php>
3. <https://vseosvita.ua/library/kviling-vid-dekorativnogo-mistectva-345644.html>

Заняття № 2

Робота з папером. Витинання.

Витинанка Чернігівського Полісся

Мета заняття: опанування прийомів вирізування та витинання, створення роботи у даній техніці.

Завдання:

- 1) ознайомитися із художніми особливостями витинанки як виду національного декоративно-ужиткового мистецтва й проаналізувати це на прикладі витинанок Чернігівського Полісся;
- 2) опанувати етапи навчання дітей вирізуванню;
- 3) ознайомитися із методичними рекомендаціями щодо використання специфіки витинанок Чернігівського Полісся у формуванні в дітей уявлень про культуру рідного краю;
- 4) створити витинанку за орнаментикою Чернігівського Полісся.

Орієнтовні продукти праці: витинанки за орнаментикою Чернігівського Полісся.

Інструменти та матеріали для роботи

- білий чи кольоровий папір,
- зразки орнаментики народних витинанок (у тому числі - Чернігівського Полісся),
- ножиці,
- ніж,
- олівець,
- ластик,
- лінійка,
- клей ПВА.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Питання для обговорення на занятті.

 Більш широкі матеріали для відповідей на питання теоретичної частини практикуму Ви віднайдете у посібнику: «Методичні матеріали до лабораторного практикуму навчальної дисципліни «Художня праця та основи дизайну» / уклад. С. І. Матвієнко, Т. Г. Коломоєць, О. В. Лісовець. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2017. С. 38-42.

Питання № 1. *Витинання (силуетне вирізування) як художня техніка та вид декоративно-ужиткового мистецтва.*

Витинанка (похідне від українського дієслова "витинати" – вирізати) – один із різновидів рукоділля, давній слов'янський вид декоративно-прикладного мистецтва, ажурне вирізування з паперу, берести, фольги, тканини і шкіри, який полягає у вирізанні різноманітних візерунків.

Найвідоміші нам витинанки з паперу – це сніжинки. Проте, не всі роботи, виконані в техніці художнього вирізування, називаються витинанками.

Відмінними рисами витинанок є те, що зображення вони:

- симетричні, оскільки при їх виготовленні аркуш паперу складається певна
- кількість разів, після чого на ньому вирізаються різноманітні візерунки;
- не потребують використання багатьох кольорів, оскільки, окрім фону,
- зазвичай використовується не більше 1-2-х, рідше 3-х кольорів паперу;
- містять національну народну символіку;
- витинанкою вважається і звичайна аплікація, у якій вирізаються фігурки з кольорового паперу та приклеюються на основний виріб у своєрідному порядку, утворюючи гарний орнамент.

Існує кілька *способів виготовлення* витинанок:

1. Найпростішим видом витинанки є звичайніснінькі сніжинки, які ми всі робили у передноворічний період (папір складається кілька разів, олівцем обводяться різноманітні фігури, ножицями робляться вирізи, і ажурна сніжинка готова).
2. Орнамент витинанки можна зробити і комбінованим способом, з'єднуючи вирізування фігур з підклеюванням кольорового паперу зі зворотної сторони.

II. ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

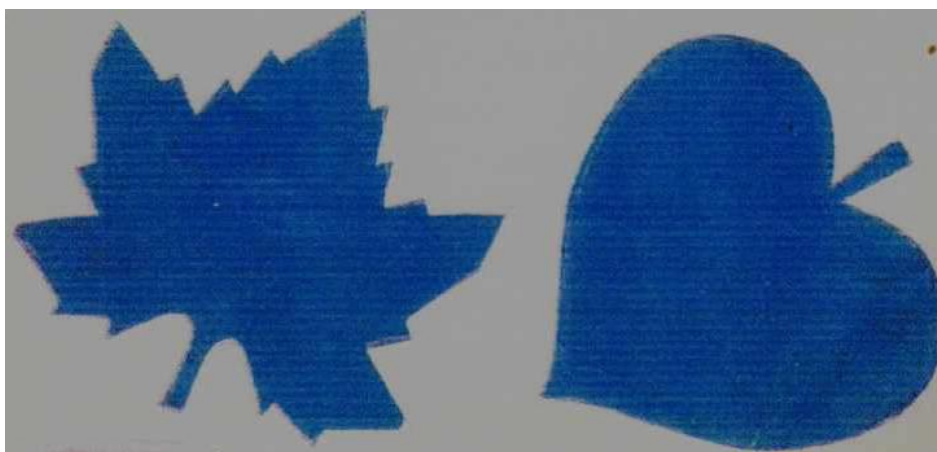
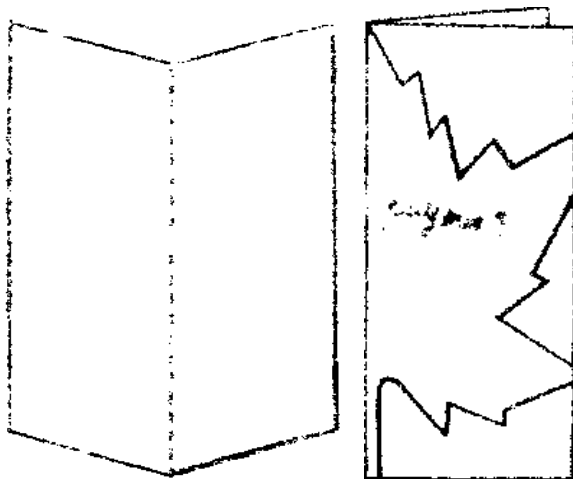
Практична робота щодо опанування прийомів навчання дітей вирізуванню та витинанню

 1. *Засвоєння етапів навчання дошкільників вирізуванню та витинанню. Проведення такої роботи найкраще здійснювати на матеріалі посібника «Методичні матеріали до лабораторного практикуму навчальної дисципліни «Художня праця та основи дизайну» / уклад. С. І. Матвієнко, Т. Г. Коломоєць, О. В. Лісовець. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. С. 43-45.*

Практичне завдання № 1. *Вирізалки. Опануйте етапи, методи та прийоми навчання дошкільників вирізуванню.*

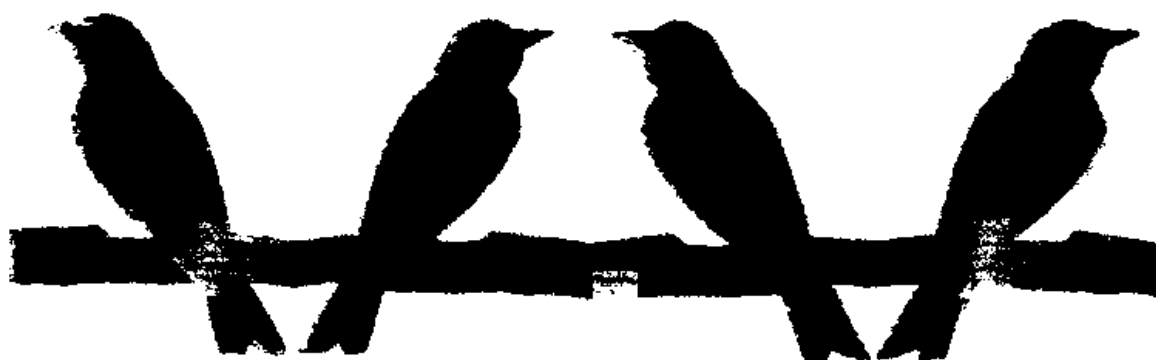
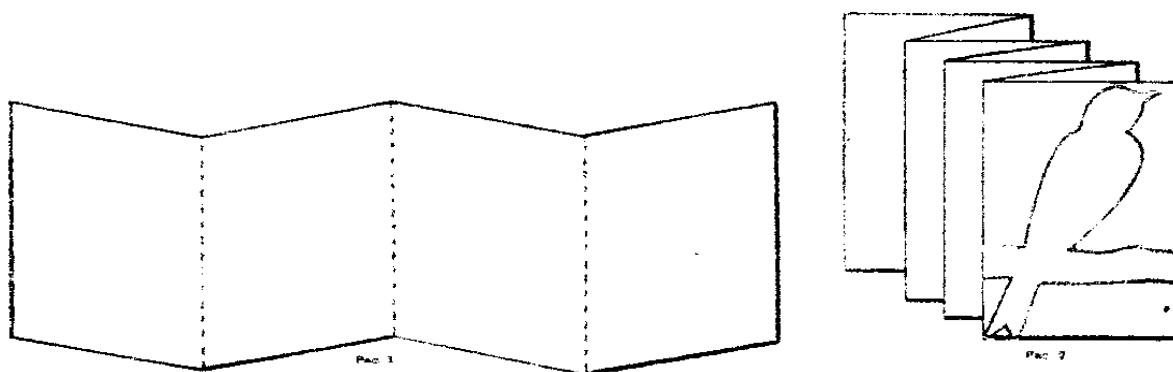
Перш ніж діти почнуть опановувати техніку витинання, їх слід навчити нескладних видів роботи з папером, що теж містять такі елементи, як складання аркуша на кілька частин, вирізання, прорізання тощо.

Етап I. Спочатку діти можуть виготовляти так звані "вирізалки", коли аркуш паперу складається навпіл, наноситься половина малюнку (спочатку це робить дорослий, а надалі – нескладні образи можуть придумувати й малюки). Ножицями вирізується контур одразу з тим, щоб не робити "заготовки" із зайвим паперовим полем. Коли аркуш розгортається, виходить цілий малюнок. Приклади нескладних фігурок-вирізалок для дошкільників показано на зразку 4

Зразок 4. Зразки фігурок для вирізалок на початковому етапі занять (аркуш паперу складено навпіл)

Етап II. Після того, як діти опанували вирізання фігурки з аркуша, складеного навпіл, можна починати навчання їх фігурок з паперу, складеного в кілька разів (зразок 5).

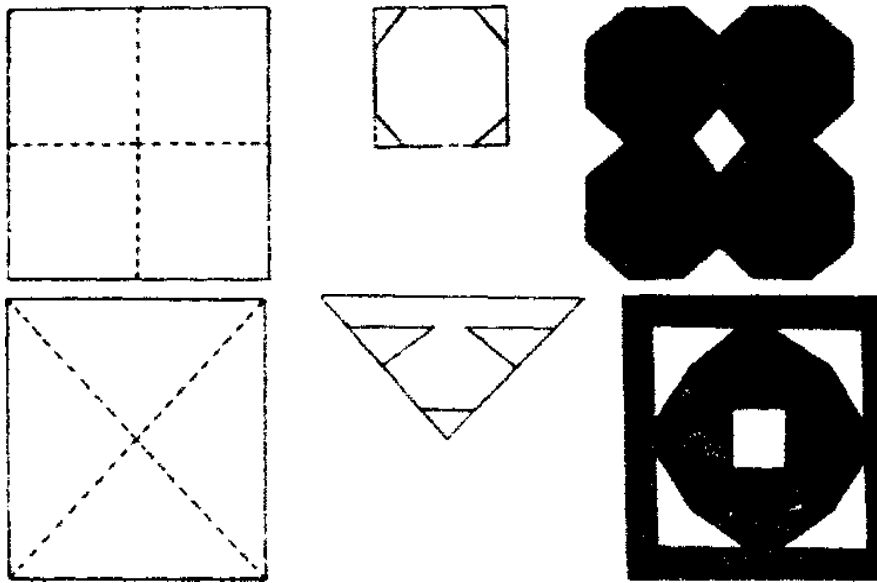

Зразок 5. Послідовність витинання фігурки з аркушу паперу, складеного в кілька разів

При цьому діти повинні засвоїти, що перегинів паперу має бути стільки, скільки зможуть "взяти" ножиці. Малюнок повториться стільки разів, у скільки складено смужку. Якщо діти використовують кольоровий папір, то поробка згинається кольоровою стороною всередину.

Такий прийом виготовлення фігурок у техніці витинанка ще має назву "хоровод". Діти старшого дошкільного віку під час самостійної художньо-продуктивної діяльності із задоволенням можуть виготовляти з паперу прапорці, ялинкові гірлянди, прикраси для зали або групової кімнати, атрибути для вистав тощо.

Етап III. На цьому етапі вихователь може навчати дітей кількох прийомів вирізання, що є безпосередньо наближеними до техніки витинання. Задля цього діти можуть складати невеличкі паперові квадрати хрест-навхрест або по діагоналі. Надалі дітей навчають зрізати кутики складеної фігурки, "відсікати" зайвий папір спочатку за показом вихователя, а надалі – за власною фантазією. Коли складений папір розгортається, дитина може побачити вигадливі фігурки (зразок 6).

Зразок 6. Схеми для витинання фігурок з квадрату паперу, складеного різними способами

III. МЕТОДИЧНИЙ БЛОК

Завдання № 1. *Ознайомтеся із запропонованими методичними матеріалами щодо можливості створення спільно з дошкільниками витинанки з урахуванням художніх традицій Чернігівського краю.*

✍️. Робота над витинанкою для дітей становить технічні та композиційні складнощі. З тим, щоб діти змогли відтворити у своїх поробках деякі з простих прийомів вирізування, витинання, а також елементи народної орнаментики, вихователь може провести роботу у двох напрямках.

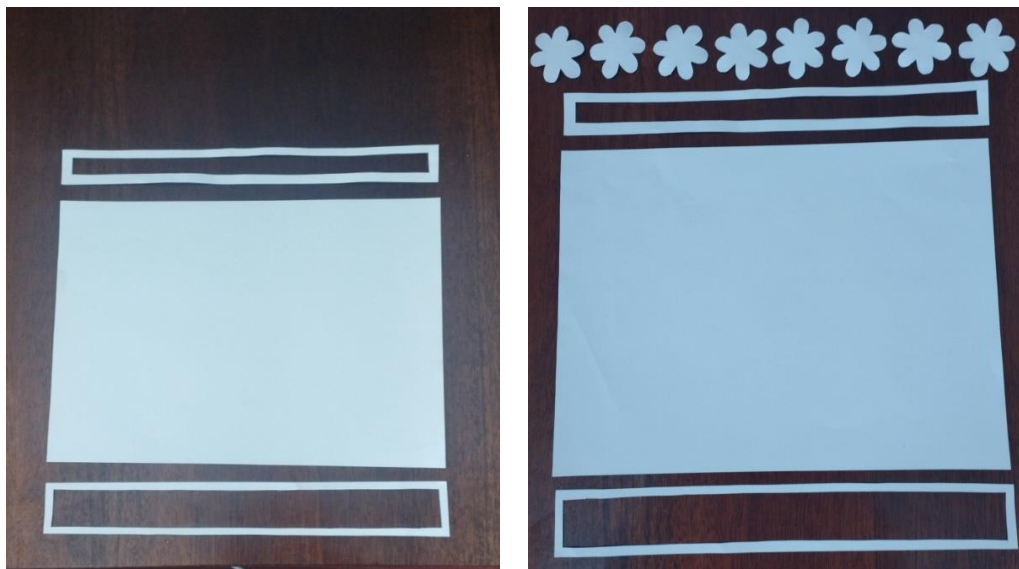
І напрям. **Індивідуальна робота** дітей над створенням стилізованої мереживної фіранки (бажано урахувувати орнаменту Чернігівського Полісся).

Робота базується на використанні:

- 1) базової основи білого аркушу, яку готує вихователь;
- 2) 1-2 рамок білого паперу, в які будуть «вставлятися» вирізані декоративні елементи;
- 3) декоративних елементів роботи, зроблених на основі прийомів вирізування (*квіти*: складання у 4 або 6 разів; *пташки*: хоровод; *листочки*: складання навпіл / хоровод).

Рамки можна «вставляти» в основне полотно роботи, а також вгорі та внизу основного, широкого полотна роботи шляхом приклеювання рамки. Декоративні елементи (квіти, герметичні орнаменти, пташок, листочки, фігурки людей тощо) діти прийомом наклеювання можуть розташовувати зі зворотної сторони рамки (зразок 7).

Зразок 7

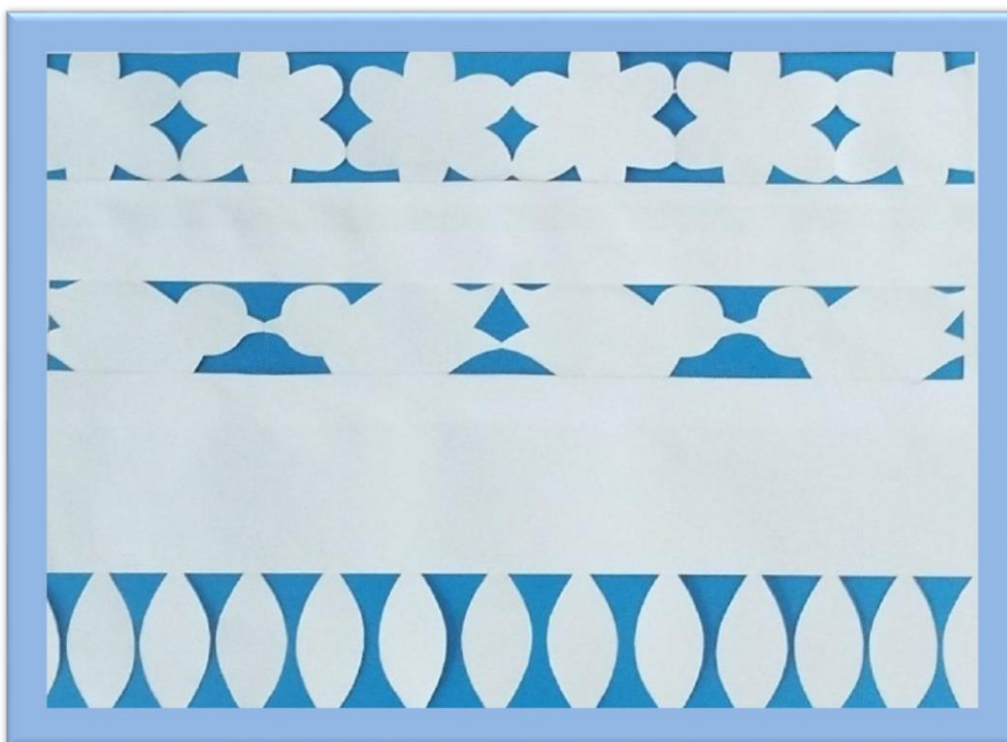

Базові та додаткові елементи роботи (авторський варіант)

Можливі варіанти виробу-фіранки (зразок 8):

- 1) у великі за розміром отвори діти можуть вклеювати виготовлені попередньо квіточки, фігурки пташок або квітковий орнамент, виготовленими дітьми способом «хоровод».
- 2) нижній край роботи можна прикрашати приклеєними листочками, робити «надсічки» тощо.

Зразок 8

Приклад творчої роботи «Фіранка» з елементами витинання (авторський варіант)

II напрям. **Колективна робота** над виготовленням декоративного панно «Чарівне дерево життя».

У створенні декоративного панно слід максимально урахувати, які саме елементи народного ужиткового мистецтва Чернігівського Полісся можливо відтворити у декоративній композиції, яка матиме характер стилізації традиційного «дерева життя». Вихователю необхідно попередньо провести кілька занять з дітьми, надати приклади робіт «дерева життя», пояснити його елементи, розкрити значення кожного з таких елементів.

Зразок витинанки «Дерево життя»

Виконано майстринею Оксаною Піпка

Посилання на джерело: https://scontent.fiev7-3.fna.fbcdn.net/v/t1.6435-9/116878449_1693893170785922_2663126793621986351_n.jpg?nc_cat=101&ccb=1-7&nc_sid=9267fe&nc_ohc=n05mE3lfUkqAX90JNty&nc_ht=scontent.fiev7-3.fna&oh=00_AT8Wfs1tcFcwB7pVDA4wIO2XndJLI6MHRHM47vG6_i6Fg&oe=62CAC57B

Для народної орнаментики Чернігівського регіону характерними є класичні композиції типу «Світове дерево / Дерево життя» та «Берегиня» (Коновалова О.В., 2015, с. 64). Приклади таких робіт можна розглянути з дітьми на заняттях з народознавства.

Зразки процедури (етапів) роботи, наведені нижче, створені автором

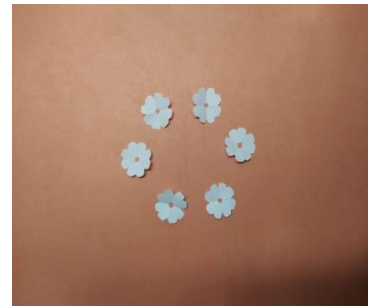
По вертикалі дерево членується на три частини:

- нижню, коріння (підземний світ),
- середню, стовбур (земний світ),
- верхню, крону (небесний світ).

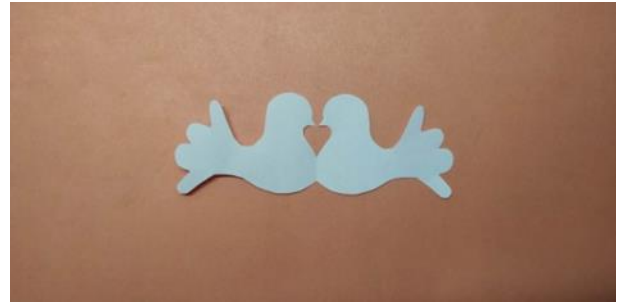
Дерево життя може мати кілька орнаментальних ярусів. Стовбур дерева, символізуючи гармонію світу, доцільно зробити симетричним

Нижні яруси можуть бути утворені зі стилізованих гілочок і реалістично зображених квітів. Їх можна вирізати нескладними прийомами складання паперу учетверо та відсіканням зайвих елементів квіточки.

На гілках дерева чи на його маківці можна розташувати фігурки птахів, вирізаних симетрично. Це буде символізувати непереможність та вічність життя, гармонію у світі.

По обидва боки від центрального дерева можуть розташовуватися по одній фігурці людей (з кожної сторони) або хоровод із фігурок людей. Заповнюючи орнаментикою нижній ярус дерева, можна вирізати «травичку» (технікою «хоровод», надсіканням) тощо.

По тому, як будуть вирізані основні елементи панно, діти за допомоги вихователя розташовують їх на аркуші цупкого паперу (кольорового картону). З тим, деталі підклеюються, зберігаючи логічну послідовність

У створенні композиційної основи декоративного панно слід ретельно обрати його елементи. Основу для цієї творчої роботи у техніці витинанки готує вихователь. У процесі такої роботи педагог має створювати умови для втілення творчого задуму кожної дитини.

Пропонуємо кілька авторських варіантів щодо створення колективного панно «Світове дерево» на основі елементів орнаментики Чернігівського Полісся.

Панно з фетру "Дерево життя"

Автор роботи - Кузьменко Олександра 13 років.

Викладач: Борисова К.В., мистецька школа при КЗ Ніжинський коледж культури і мистецтв ім. Марії Заньковецької, м. Ніжин Чернігівської області

Завдання № 2. *Ознайомтеся із методичними порадами щодо реалізації засад БКДО з формування у дошкільників мистецько-творчої компетентності при ознайомленні їх таким видом національного декоративно-ужиткового мистецтва, як витинанка.*

Методичний поради

 Слушні методичні поради щодо ознайомлення дошкільників із витинанням надано у посібнику Л.Калуської Калуська Л. В. Диво-край: Вибрані дидактико-методичні матеріали у 2-х книгах для працівників дошкільних закладів Тернопіль: Мандрівець, 2005. Книга І. 2005. С. 221-222.

1. Формуванню мистецько-творчого досвіду дошкільників у процесі ознайомлення їх з таким видом народного мистецтва, як витинання, сприятиме проведення різноманітних форм роботи народознавчого спрямування. Доцільно розпочинати таку роботу проведенням народознавчої «світлиці». Нею може стати куточок народознавства, міні-музей, створений у садку або спеціально обладнана групова кімната.
2. Доречно на початку роботи прочитати дітям вірш М.Людкевича «Витинанки».

Витинанки

Витинаю все, що бачу,
Схочу – все переінакшу,
Витну зайця так, що звірі
Витівкам його повірять.
Буде зайчик танцювати,
На сопілці вигравати.
Зможе зайчик, все, що хоче,
Навіть, гору перескочить.
Ляже спати на хмарині,
наче на м'якій перині.
І присниться зайченяті
Рідний ліс, і мама, й тато.

3. У проведенні мистецтвознавчої бесіди «Витинанка мого народу» вихователю доцільно розповісти дітям, як у давні часи люди рідного для них краю прикрашали свої оселі.
4. Розширення уявлень дітей про цей вид декоративно-ужиткового мистецтва сприятиме проведення художньо-педагогічного спілкування за тематикою «Пишаюсь руками народних умільців мого краю».
5. Отримані враження дітей необхідно закріпити у безпосередній художньо-продуктивній діяльності.

IV. БЛОК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

З урахуванням традиційних елементів народної орнаментики Чернігівського Полісся, створіть витинанку за класичною композицією «Берегиня».

Берегиня – дорогий нам символ, поширений по всій Україні. Вона і життєтворча Мати-природа, і жінка-Мати, яка дарує світові сина, і Дерево життя, що сформувало із мороку космосу чітку систему Всесвіту. І при всій своїй величності та могутності скромно прикоренилося у земному горнятку, аби ще раз нагадати, що кожне живе створіння – часточка неподільна і нерозривна загальної системи буття.

Зразок витинанки «Берегиня»

(взято з мережі Інтернет)

Посилання на джерело для витинанки «Берегиня»:

<https://i.pinimg.com/originals/f4/93/23/f493232a80164bd493621ed6b0f557e6.jpg>

Рекомендовані до теми джерела

1. Калуська Л. В. Дивокрай: Вибрані дидактико-методичні матеріали у 2-х книгах для працівників дошкільних закладів Тернопіль: Мандрівець, 2005. Книга I. 2005. С. 221-222.
2. Коновалова О. В. Антропоморфні мотиви української народної орнаментики: монографія Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. 156 с. <https://elibrary.kubg.edu.ua/16433/1/Konovalova.pdf>
3. Дерево життя» в техніці петриківського розпису <https://disted.edu.vn.ua/courses/learn/1731>
4. Виріб «Берегиня» у техніці витинанка: <https://i.pinimg.com/originals/f4/93/23/f493232a80164bd493621ed6b0f557e6.jpg>

Заняття № 3

Робота з тканинами та нитками. Вишивка (з урахуванням художніх традицій Чернігівщини)

Мета заняття: опанування прийомів вишивки хрестиком, створення роботи з урахуванням орнаментики Чернігівського Полісся.

Завдання:

- 1) ознайомитися із художніми особливостями вишивки як виду національного декоративно-ужиткового мистецтва;
- 2) проаналізувати специфіку орнаментики вишивки хрестиком, притаманну традиціям декоративно-ужиткового мистецтва Чернігівського Полісся;
- 3) вправлятися в опануванні техніки вишивки хрестиком;
- 4) ознайомитися з методичними рекомендаціями щодо ознайомлення дошкільників із традиційною вишивкою Чернігівщини.
- 5) створити виріб на основі вишивки хрестиком з елементами орнаментики Чернігівського Полісся.

Орієнтовні продукти праці: вишивка за кольорами та орнаментикою Чернігівського Полісся.

Інструменти та матеріали для роботи

- білий цупкий бавовняний матеріал для опанування способів вишивання;
- канва для вишивання;
- п'яльця (за необхідністю);
- голка;
- ножиці;
- нитки червоні та чорні (муліне або інші нитки для вишивання);
- наперсток;
- відріз холстину або лляної матерії для серветки.

ХІД ЗАНЯТТЯ

І. ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Питання для обговорення на занятті

Питання № 1. *Художні особливості вишивки як виду національного декоративно-ужиткового мистецтва.*

Вишивка – найпоширеніший вид народного декоративно-прикладного мистецтва, орнаментальне або сюжетне зображення на тканинах, шкірі, вико-

нане різними ручними швами. Дивовижне багатство художньо-емоційних рішень української народної вишивки зумовлене різнотипністю матеріалів, технік виконання орнаментів, композицій, колориту, які мають численні локальні особливості. В українському мистецтві XVII-XVIII ст. з'являється оригінальне художнє явище – вишиті золотом, срібними нитками лиштва. Геніальність вишивальниць виявилась у незвичайному хисті домагатись живописного звучання геометризвано-рослинного орнаменту фризового розміщення, вишитого металевими нитками. Досконале володіння складними техніками визначили самобутній характер, високий рівень вишивального мистецтва на Україні.

У вишивках початку XVIII ст. прослідковуються складні процеси переходу від геометричних форм найрізноманітнішого сюжетного образотворчого орнаменту до рослинного. На зміну ламаним стрічкам приходять хвилясті, у вгинах яких розміщуються чотирипелюсткові квіти, листочки тощо. У XVIII ст. рослинний орнамент набув виняткової популярності у речах побутовою призначення. Також у XVIII ст. з'явилися орнітоморфні композиції, в яких можна було розпізнати реальні форми окремих птахів. XIX ст. – важливий період в історії української народної вишивки. З цього часу збереглося більше датованих пам'яток стосовно техніки вишивки. Наприкінці XIX на початку XX ст. поширилася вишивка хрестиком червоною і чорною заповоччю. Вишивку, виконану різними техніками (хрестиком, верхоплугом тощо), називали мережкою, а виконану виколюванням, вирізуванням і лиштвом вирізуванням.

Сьогодні, в незалежній Україні, національна вишивка розглядається як важлива художня цінність, що виконує численні функції: патріотично-виховну, естетичну, пізнавальну, комунікаційну, побутово-практичну тощо. Вишивка є показовим видом мистецтва, який зберіг, доніс до нас і стверджує подальший розвиток орнаментальної, графічної, живописної самобутньої культури українського народу.

II. ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Практична робота щодо опанування прийомів вишивання хрестиком

Практичне завдання № 1. Опануйте основні прийоми вишивки хрестиком

ОСНОВИ ВИШИВКИ ХРЕСТОМ ЯК ЗАКРІПИТИ НИТКУ ПРИ ВИШИВЦІ

 Матеріали взято із сайту: Як правильно вишивати хрестиком основи для початківців, Жозефіна. https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fjak.koshachek.com%2Farticles%2Fjak-pravilno-vishivati-hrestikom-osnovi-dlja.html&psig=AOvVaw2MXfi4bnTK5hii2MnN38e6&ust=1668845619003000&source=images&cd=vfe&ved=0CBAQjhxqFwoTCPib5sOkt_sCFQAAAAAdAAAAABAE

Для початку потрібно знати, як закріпити нитку при вишивці хрестом. Закріпку виробляємо таким чином, щоб вона не була видна ні на вивороті, ні на «обличчі» вишивки. Закріплюємо нитку на лицьовій стороні, ведучи голку через тканинні нитки і просуваючись з правого боку в ліву до місця початку вишивального процесу (рисунок 1).

При роботі з канвою так само ведемо голку з муліне під вертикальними нитками в декількох клітинах. Потім ведемо її під горизонтальною ниткою в місце початку вишивання (мал. 2) і робимо перший стібок (рис. 3).

Вишиваємо хрестиком, дотримуючись наступних правил:

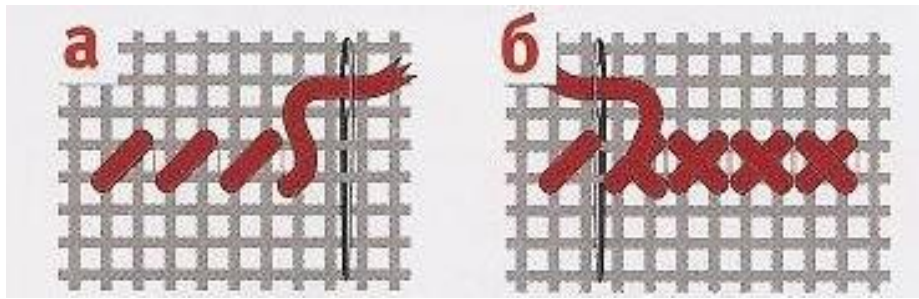
- стежимо, щоб верхні стібки хрестів залишалися паралельними один одному.
- стежимо, щоб стібки на вивороті прямували в одну сторону і залишалися паралельними один одному.

Ці правила дійсні для будь-якої вишивки – і прикладної, і художньої. Не дотримавшись їх, ви отримаєте нерівну поверхню вишитого полотна або візерунка.

ЯК ВИШИВАТИ ХРЕСТОМ ОСНОВНІ ПРИЙОМИ ВИШИВКИ

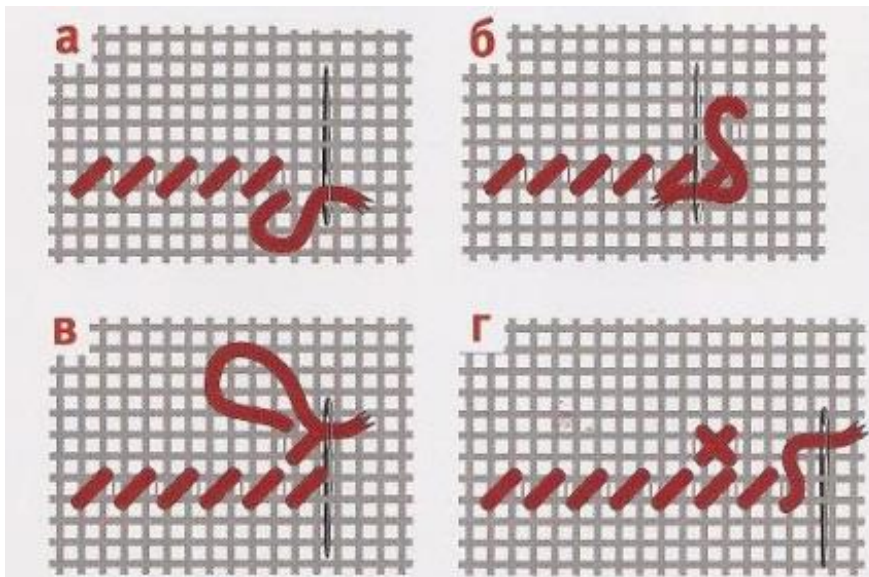
Дізнаємося, як правильно вишивати хрестиком, щоб у виходили гарні акуратні роботи з рівною поверхнею:

- вишиваємо ряди. Просуваємося під час вишивання зліва направо. Спершу вишиваємо рядок косих стібків, нахилених в праву сторону – на вивороті вийдуть вертикальні стовпчики. Закінчивши ряд, рухаємося назад, виконуючи перехрещення справа наліво (рис. а, б). На вивороті утворюються тільки парні стовпчики.
- якщо ви вишиваєте правильно, зворотний бік повинна складатися тільки з вертикальних стібків.

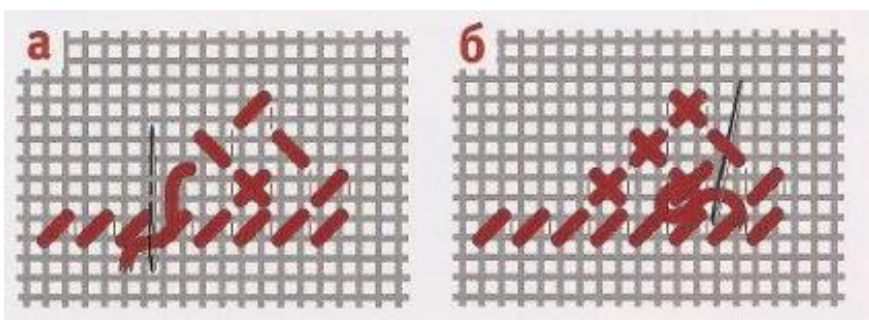
Вишиваємо додаткові хрести. У кожній схемі для вишивки повно додаткових хрестиків, розташованих вище основних рядів. Вишиваємо їх при першому ході нитки. Зробивши стібок головного рядка, ведемо голку по вивороту знизу вгору (мал. а) і робимо косою стібком паралельно стібкам цього ряду (мал. б).

Далі виконуємо перетинає стібок і, зробивши зверху вниз стібок на вивороті, продовжуємо вишивати головний рядок (мал. в, г).

Вишиваємо куточок з хрестів. При вишивці куточків з хрестів над головним поруч, деякі стібки виходять неправильними, бо повертаються в іншу сторону (мал. а).

Щоб уникнути порушення загальної техніки при вишиванні перехресних стібків ведемо голку з муліне під «неправильними» стібками (мал. б).

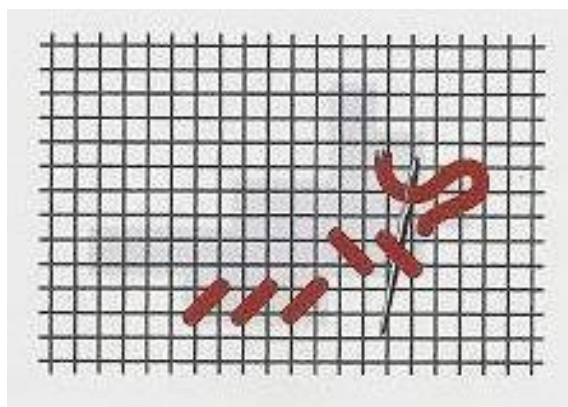

ЯК ПРАВИЛЬНО ВИШИВАТИ ХРЕСТИКОМ, ЯКЩО ЛИЦЬОВІ СТІБКИ НЕ ЛЯГАЮТЬ В ОДНОМУ НАПРЯМКУ

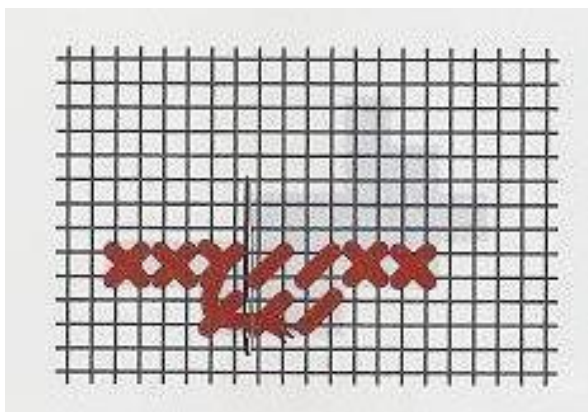
Буває, вишивка того чи іншого фрагмента не дає вишивати все лицьові стібки в однаковому напрямку. Розглянемо, як бути в такому випадку:

Виконавши перший рядок стібків, і роблячи останній стібок нижнього ряду, переходимо в верхній рядок і заповнюємо пару правих клітин: стібки повернуться в іншу сторону.

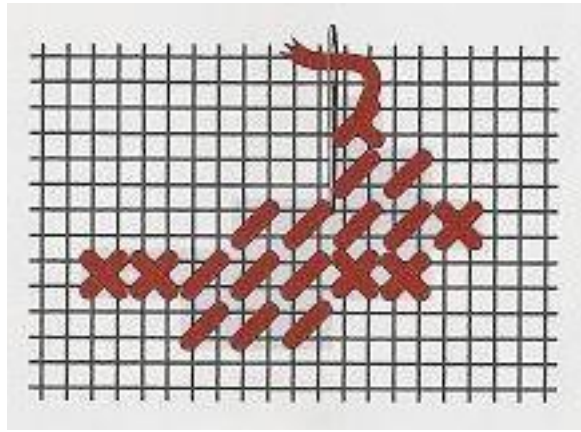
Щоб не вибиватися із загального ритму, ведемо голку з муліне під вишитими стібками.

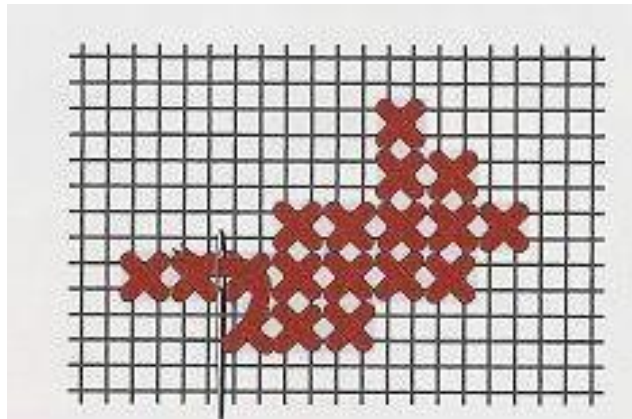
Тим же чином вишиваємо другу клітинку і завершуємо рядок «правильними» стібками. Рухаючись назад, заповнюємо 3 крайні ліві клітини хрестами і, роблячи останній, переходимо в інший рядок.

Вишиваючи останній хрестик, переходимо з 3 рядка в 4 і вишиваємо інші ряди.

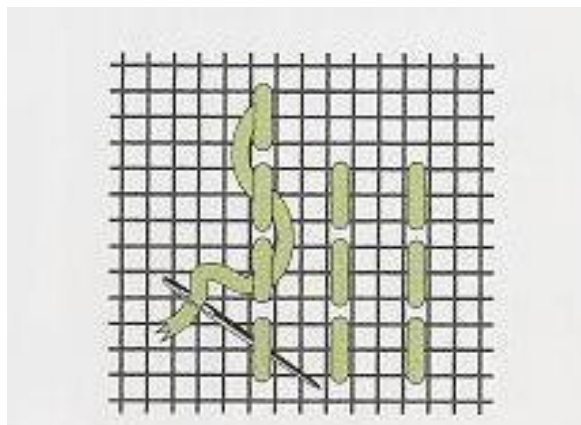

Виконавши хрест в 5 рядку, рухаючись назад, заповнюємо перетинають стібками всю частину малюнка.

ЯК ЗАВЕРШИТИ ВИШИВКУ

Дізнавшись, як вишивати хрестом в одну нитку, слід з'ясувати, як правильно її закріпити й заховати хвостик, адже нам потрібна ідеальна виворітна сторона. Якщо вишивка виконувалася по крупній канві вдвічі складеними нитками муліне, закріплюємо нитку з вивороту. Проводимо голку з ниткою під декількома вертикальними стібками, щоб нитка злилася з ними в одну лінію.

Якщо ви вишиваєте на дрібній канві або товстою ниткою, полотно щільніше заповниться стібками. Проводимо хвостик нитки під декількома хрестами на «обличчі» вишивки.

ЯК ВИПРАТИ ВИШИВКУ

Часто буває, що, як би ви начисто не мили руки, канва все одно забруднюється, особливо, коли вишивається велика робота, що вимагає багато часу. У цьому випадку вишивка потребує акуратного ручного прання, яке видалить забруднення і розправить хрестики.

Як випрати вишиту картину? Використовуйте для прання теплу (не гарячу!) воду і шампунь або посудомийний засіб. Періть вишивку акуратно, не допускаючи сильних натисків - намагайтеся прати тільки забруднену тканину.

Полощіть картину і, не віджимаючи, вішайте для просушування, після чого, не чекаючи повного висихання, злегка пропрасуйте з вивороту роботи через білу тканину.

III. МЕТОДИЧНИЙ БЛОК

Завдання № 1. *Ознайомтеся із запропонованими методичними матеріалами щодо можливості ознайомлення дошкільників із вишивкою та особливостями вишивки Чернігівського регіону.*

Методичний поради́к

 Основні методичні рекомендації щодо навчання дітей елементарних прийомів вишивання надано у посібнику: Методичні матеріали до лабораторного практикуму навчальної дисципліни «Художня праця та основи дизайну» / уклад. С. І. Матвієнко, Т. Г. Коломоєць, О. В. Лісовець. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2017. С. 63-65.

Ознайомлення дошкільників із даним видом національного декоративно-ужиткового мистецтва є процесом поступовим і довготривалим. Акцентуація на регіональних особливостях вишивки сприятиме розширенню знань дітей як про культуру рідного краю, так і стосовно її видів та особливостей мистецтва вишивки в інших регіонах України.

Попередня робота

1. Роботу щодо опанування дітьми прийомів вишивання вихователь здійснює на заняттях з народознавства, а також в інших формах організації життєдіяльності дітей, серед яких: народознавчі свята, екскурсії до краєзнавчих музеїв, зустріч з народними майстрами вишивки, перегляд альбомів із зразками вишивок рідного краю, День української вишиванки (третя неділя травня) тощо.
2. Опанування специфіки орнаментики доцільно здійснювати на заняттях із зображувальної діяльності (НРД з акцентом на декоративному малюванні). Про це також детально зазначено в рекомендованому до теми посібнику.
3. Розвиток мистецько-творчої компетентності дитини можливо здійснювати, зокрема, за використання наступних форм і методів роботи:
 - проведення мистецтвознавчої лекції «Вишивка – душа українського народу»;
 - зустрічі із місцевою майстринею вишивки, що сприятиме більш детальному для дітей унаочненню процесу вишивки;
 - художньо-педагогічне спілкування, яке спрямоване на представлення дітям різноманітності технік вишивання, відображення у виробах неповторності навколишнього світу, а також прикрашання предметів одягу й побуту;
 - відвідування художнього відділу міського музею або міні-музею, створеного у закладі дошкільної освіти.
 - Прослуховування творів музичного мистецтва, які стосуються тематики «Українська вишиванка».

IV. БЛОК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

На основі набутих навичок вишивання створіть виріб – серветку з використанням традиційної орнаментики вишивки Чернігівського Полісся.

Зразки вишивки Чернігівського Полісся

Джерела до теми

1. Вишивка хрестиком https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fjak.koshachek.com%2Farticles%2Fjak-pravilno-vshivati-hrestikom-osnovi-dlja.html&psig=AOvVaw2MXfi4bnTK5hii2MnN38e6&ust=1668845619003000&source=images&cd=vfe&ved=0CBAQjhxqFwoTCPib5sOkt_sCFQAAAAAdA AAAABAЕ
2. Вишиванка. <http://vishivanka.net.ua/article/5>
3. Методичні матеріали до лабораторного практикуму навчальної дисципліни «Художня праця та основи дизайну» / уклад. С. І. Матвієнко, Т. Г. Коломоець, О. В. Лісовець. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2017. С. 24-31.
4. Техніки вишивання. <http://www.slideshare.net/Svetik26101974/ss-30217676>
5. Художнє вишивання : альбом / Гасюк Є. О., Степан М. Г. Вид. 3-є, переробл. та доповн. Київ: Вища школа, 1984. 247 с.
6. Художня праця та основи дизайну: лабораторний практикум: навчально-методичний посібник / уклад. : О. В. Лісовець, С. І. Матвієнко. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 73 с.

Заняття № 4

Робота з тканинами та нитками. Українська лялька-мотанка (з урахуванням художніх традицій Чернігівщини)

Мета заняття: ознайомлення із специфікою створення української ляльки-мотанки; опанування алгоритму її виготовлення.

Завдання:

- 1) ознайомитися із художніми особливостями ляльки-мотанки як виду національного декоративно-ужиткового мистецтва;
- 2) опанувати етапи виготовлення ляльки-мотанки в обраній техніці.
- 3) опанувати методичні рекомендації щодо ознайомлення дошкільників із лялькою-мотанкою та регіональними особливостями створення такої ляльки;
- 4) створити ляльку-мотанку з урахуванням можливості привнесення до її образу елементів вишивки Чернігівського Полісся.

Орієнтовні продукти праці: лялька-мотанка із включенням елементів декоративно-ужиткового мистецтва Чернігівського Полісся.

Інструменти та матеріали для роботи

Інструменти та матеріали:

Для створення ляльки висотою 25–30 см знадобляться:

клаптики білої тканини (бязь, ситець):

- 30×30 см – це буде голова ляльки;
- 7×75 см – це для «скрутки» (внутрішність голови);
- 20×30 см – для хустки ляльки;
- 20×75 см – для тулуба;
- 20×30 см – для рук;

клаптики кольорової тканини:

- 8×15 см – для спіднички;
- 4×7 см – для фартуха;
- добре висушений кукурудзяний качан, шишка, дерев'яна палиця, цупка скручена мішковина – це для тулуба;
- тонкі вовняні нитки або муліне трьох-чотирьох кольорів для намотування хреста на обличчі;
- міцні в'язальні нитки;
- товсті вовняні нитки для волосся;
- невеликий шматочок синтепона або вати.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Питання для обговорення на занятті.

Питання № 1. *Ознайомлення із художніми особливостями ляльки-мотанки як виду національного декоративно-ужиткового мистецтва*

В останні роки, з піднесенням рівня національної самосвідомості збільшилася увага до опанування традиційних ремесел українців, технік і видів декоративно-ужиткового мистецтва. Відбувається активна популяризація у соціальних мережах і на сторінках сайтів мережі Інтернет результатів роботи різних мистецьких об'єднань, гуртків творчості дітей та молоді, які займаються виготовленням творчих робіт на основі українського декоративно-ужиткового мистецтва.

Українська лялька-мотанка, – неперевершений зразок національної духовної культури та декоративно-ужиткового мистецтва, – все більш привертає увагу майстрів народного мистецтва, аматорів різного віку.

Популяризація кращих здобутків майстрів України з різних її регіонів, які займаються створенням мотанок є дуже важливою для ознайомлення усіх, хто цікавиться цим видом художньо творчої діяльності. Зокрема, можна говорити про наступні електронні ресурси:

<https://www.facebook.com/groups/avtormotanka/>

<https://www.facebook.com/groups/1432787746831383/>

II. ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Практична робота над виготовленням основи ляльки-мотанки

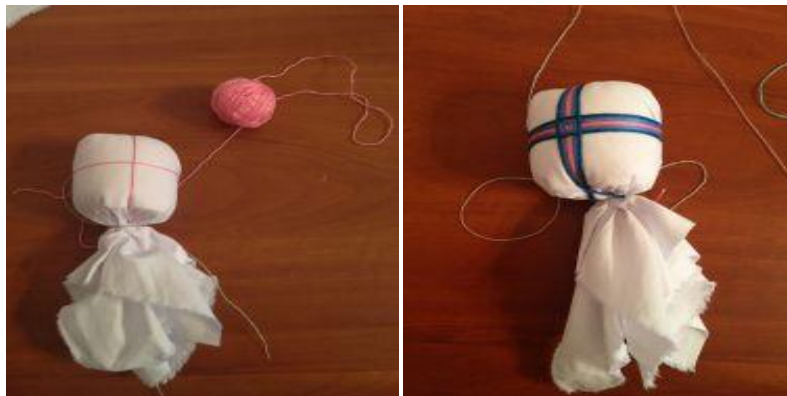
Практичне завдання № 1. Опануйте етапи виготовлення ляльки-мотанки.

 Проведення такої роботи найкраще здійснювати на матеріалі посібника: «Художня праця та основи дизайну»: лабораторний практикум»: навчально-методичний посібник / уклад.: О. В. Лісовець, С. І. Матвієнко. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя. 2016. С. 66-70.

1. **Голова.** Щоб зробити голову ляльки, беремо білий клапоть розміром 7×75 см і складаємо як поясок, додаємо в початок «паска» трохи вати, а потім скручуємо тугіше в «валик». Цей «валик» вкладаємо в центр другого білого клаптя розміром 30×30 см, і туго стягаємо, намотуємо міцну нитку і зав'язуємо.

2. **Сакральний хрест** для початку краще спробувати намотувати простими бавовняними нитками. Отже, обмотуємо «голову» ниткою обраного нами кольору, мотаємо від себе, спочатку вертикальну лінію, потім горизонтальну. Потім беремо наступний колір, як показано на фотографії.

3. **Тулуб.** До голови, всередині залишків клаптя тканини від голови, тісно приставляємо кукурудзяний качан або шишку, або дерев'яну палицю чи цупку скручену мішковину (для тулуба) і обмотуємо міцно ниткою від голови до низу і назад до голови, потім зав'язуємо.

4. **Обгортаємо ляльку білим шматком тканини**, розміром 15×75 см, зверху, від голови до низу. Кінець закріплюємо за допомогою нитки, – намотуємо і зав'язуємо.

5. Робимо **ручки**. Змотуємо в «валик» тканину, розміром 20×30 см, і обмотуємо ниткою, кріпимо до тіла зі спини ляльки таким чином, щоб вийшов хрест на грудях.

Виготовлення одягу та оздоблення ляльки-мотанки

6. Примотуємо одяг (кофтину, спідницю, плахту, фартушок, за смаком). Верх можна обмотати вузькою смужкою тканини або двома клаптиками тканини хрест на хрест (так виходить **жилеточка**), і намотуємо нитками пояс, закріплюючи жилетку. Потім можна одягнути намисто. Щоб виріб виглядав більш традиційно можна прикріпити вишитий фартух і обмотати його витонченим паском..

7. **Хустинка чи волосся**. Далі беремо шматок тканини, розміром 20×30 см, і обмотуємо голову ляльки, немов хустинкою.

Для прикрашання ляльки волоссям треба взяти нитки для в'язання (можна муліне), намотати їх на велику книгу, потім зняти. Перев'язати з одного боку, а з іншого – розрізати, сформувати перуку. Одягти на голову та примотати на шиї, розправити прядки й заплести косу.

Прикрасити голівку ляльки червоною стрічкою або віночком.

III. МЕТОДИЧНИЙ БЛОК

Методичний поради́к

Проведення педагогічної роботи щодо ознайомлення дошкільників із лялькою-мотанкою у закладі дошкільної освіти умовно можна розглядати у двох напрямках: у контексті проведення занять з народознавства, а також у процесі практичної роботи, - у заняттях дітей рукоділлям (художньою працею). Останній вид роботи передбачає виготовлення дітьми старшого дошкільного віку нескладних ляльок найпростішою *вузликовою технікою* або *ляльки-травушки*.

Однак, зважаючи на необхідність дотримання принципу науковості у роботі з дошкільниками, обов'язково слід звернути увагу на те, що на сьогодні як майстрами декоративно-ужиткового мистецтва, так і аматорами створюються мотанки як за більш суворими традиціями їх виготовлення, так і стилізовані, наприклад, такі, що мають назву *Княгиня*.

В ознайомленні дітей із традиціями виготовлення ляльки-мотанки на Чернігово-Сіверщині ми спираємося на ґрунтовні наукові дослідження Анастасії Стахурської-Козоріз [30; 31]. Дослідниця звертає увагу на наступні важливі аспекти з історії побутування ляльки-мотанки на Чернігово-Сіверщині та специфіки її виготовлення у різні історичні періоди:

1. Початок мотанки на Чернігово-Сіверщині пов'язаний із трипільською культурою, проте на сьогодні достеменно не з'ясовано, наскільки розвиток останньої вплинув на побутування ляльки на території означеного регіону [30, с. 99];
2. Найбільшого поширення на Чернігівщині отримали ляльки на *качані кукурудзі, вузликові ляльки* (зав'язуванням вузлика формувалася голівка ляльки, на ручках і ніжках зав'язувалися по два вузлики) [30, с. 99];
3. За споминами майстринь Чернігівщини, як зазначає А. Стахурська-Козоріз, у давні часи для заповнення голови ляльки, її рук використовувалися скручені у спіраль клаптики тканини. Обличчя могли не декоруватися нитяним хрестом, а розмальовуватися охололими вугликами з печі.
4. Можна надати припущення, що найбільш поширеним видом ляльок на території Чернігово-Сіверщини була мотанка «*Криниця*» – символ молоді жінки, оспіваної у народних піснях та казках [30, с. 94].

Ознайомлюючи дітей із лялькою-мотанкою, обов'язково слід показати дітям зразки різних видів ляльок; акцентувати, наскільки сьогодні збільшився інтерес до створення таких зразків народного мистецтва. Також слід вказати дошкільникам на те, якою ж є мотанка для них рідного краю: розкрити її історію, специфіку виготовлення.

IV. БЛОК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

На основі вивчення сучасних підходів до виготовлення ляльки-мотанки (стилізація) створити виріб з урахуванням традицій вишивки одягу жінок на Чернігово-Сіверщині

Лялька-мотанка (стилізація)

Зразок роботи взято із сайту Заслуженого майстра України
Зінаїди Бугайчук (на фото – стилізована вишивка)

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2F1.zt.ua%2Fnews%2Ftsikavo%2Fneskorena-ukrayina-beregynya-rodu-zhytelka-zhytomyrshhyny-stvoryuye-lyalky-motanky-ta-peredaye-volonteram-u-yevropu.html&psig=AOvVaw1PyAKomcByY0DsqUA-KYz9&ust=1668760373035000&source=images&cd=vfe&ved=2ahUKEwjpwKL75rT7AhUPX_EDHQLCA0cQjRx6BAgAEAs

Використані джерела та література до теми

1. Лялька-мотанка. Ресурс Вікіпедія. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%BE%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B0>
2. Найдєн О. Українська народна іграшка: Історія. Семантика. Образна своєрідність. Функціональні особливості. Київ: Стилос. 2007. 256 с.
3. Сковронський В. М. Народна іграшка. Київ: Мистецтво, 2001.
4. Стахурська А. Ляльки-мотанки Чернігово-Сіверщини. *Ніжинська старовина*. Вип. № 22. 2016. С. 91-100.
5. Стахурська-Козоріз А. Українська лялька-мотанка та її світові аналоги. *Evropsy Filozoficky a Historicky diskurs*. Svazek 7. Vydavi 3. 2021. S. 72-80.

Заняття № 5

Робота з тканиною та викрійкою. Пошиття м'якої іграшки

Мета заняття: опанування прийомів роботи з викрійкою й пошиття виробу за використання викрійки.

Завдання:

- 1) ознайомитися з технологією викроювання.
- 2) з'ясувати спільне й відмінне між викрійкою та шаблоном. Урахування цього у роботі з дошкільниками при навчанні їх роботі з тканиною.
- 3) ознайомитися із методичними рекомендаціями щодо навчання дошкільників викроюванню та роботі з тканиною
- 4) ознайомитися із методичними порадами щодо формування у дошкільників предметно-практичної, технологічної компетентності у роботі з тканиною та викрійкою;
- 5) пошити нескладну за кроєм та технікою шиття м'яку іграшку за використання викрійки.

Орієнтовні продукти праці: м'яка іграшка «Березневий кіт».

Інструменти та матеріали для роботи

- тканина (габардин) для тіла котика,
- тканина для шортів (хлопок),
- атласна стрічка для метелика,
- ґудзики для пришивання рук,
- нитки муліне для вишивки рота,
- акрилові фарби для тканини (чорна, коричнева і біла),
- букетик квітів,
- наповнювач (синтепон).

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Питання до обговорення на занятті:

Питання № 1. *Специфіка викроювання. Спільне та відмінне між шаблоном та викрійкою.*

Шаблон в техніці – пластина (лекало, трафарет і т. п.) з вирізами, по контуру яких виготовляються креслення чи вироби або інструмент для вимірювання розмірів.

Вікрій, також **вікрійка** – деталь майбутнього виробу, виконана з паперу, кальки, тканини, шкіри або інших матеріалів. Найбільш часто слово «викрій» використовується у швейній справі, а в інших галузях – «лекало» і «шаблон».

Попри те, що практика роботи з різними матеріалами часто ототожнює ці два поняття – шаблон та викрійка, як правило більш часто шаблоном називають заздалегідь виконане зображення на цупкому матеріалі, яке можна використовувати багато разів, виготовляючи одну й ту саму фігуру (виріб).

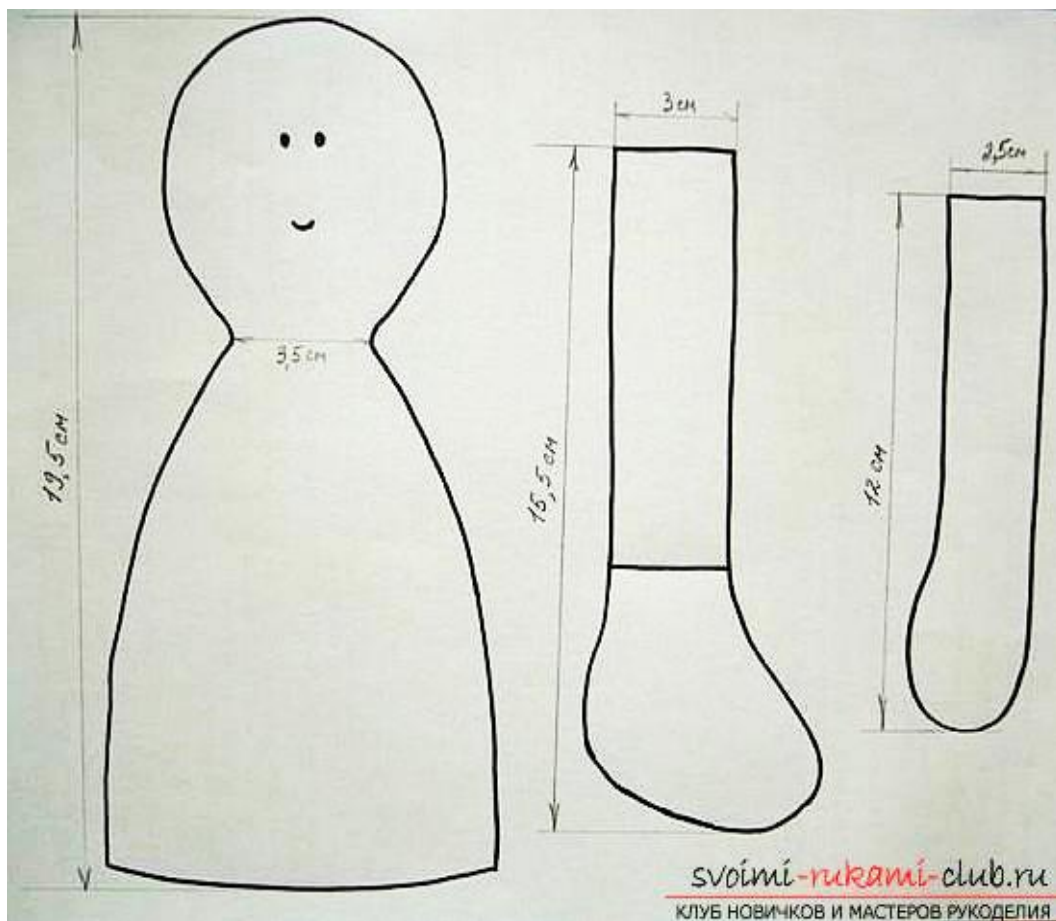
Викрійка є більш складним поняттям, оскільки воно визначає:

- 1) частинки (деталі) майбутнього виробу, які, так само як і шаблон,
- 2) наносяться матеріал-основу;
- 3) викрійкою можна назвати й розкреслений на матерії ряд деталей
- 4) майбутнього виробу;
- 5) усі вирізані елементи (деталі), що є готовими для шиття.

Питання № 2. Особливості навчання дітей елементарному розкроюванню та використанню викрійки.

У практиці роботи з дітьми використовується обидва ці поняття: викрійка та шаблон. При цьому, шаблоном називається форма, яку обводять діти й надалі вирізають обведений контур для аплікації або інших робіт.

Викрійку діти дошкільного віку використовують у роботі з тканиною, зокрема – у пошитті елементарних іграшок.

Зразок 9. Шаблон, викрійка, крій

У роботі з дошкільниками можна розглянути запропоновані фото (зразок 9) й пояснити:

1. *Зліва* знаходиться паперове зображення майбутнього виробу, тут само майстер залишив записи розмірів, за якими було створено шаблон. Надалі шаблон можна вирізати й багаторазово використовувати у пошитті.
2. *Праворуч* – фото із розкладеними для пошиття ляльки заготовками, розкладеними на тканину. Усі елементи майбутньої ляльки вже підготовлені до наповнення («набивання», наприклад - синтепоном), вони складаються із двох елементів, прострочені на машинці.
3. З метою *економії тканини* слід правильно («за ниткою»), з урахуванням припусків матерії на шви, розкласти усі елементи на тканині.

II. ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

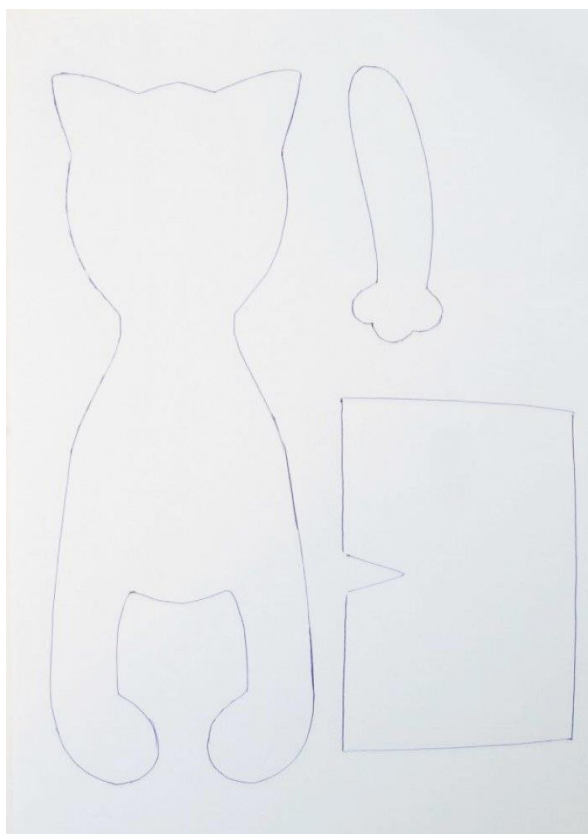
Практична робота щодо виготовлення викройки м'якої іграшки

М'яка іграшка «Березневий Кіт»

Посилання на сайт із виготовлення м'якої іграшки «Березневий кіт»

<https://pustunchik.ua/ua/treasure>

Так виглядає шаблон для розкроювання

Тканина розкроєна, деталі зшиті з припусками на шви. Зворотна сторона роботи

Тіло й лапки набиті синтепоном, отвори зашиті потаємним швом

За бажанням – декоруйте фарбами для тканини мордочку Кота, верхні частини лапок закріпіть ґудзиками-погонами.

Подальше декорування Березневого Кота позначено у якості самостійної роботи до теми (п. IV)

III. МЕТОДИЧНИЙ БЛОК

Завдання № 2. *Ознайомтеся із методичними порадами щодо реалізації засад БКДО з формування у дошкільників предметно-практичної, технологічної компетентності у роботі із тканиною за використання викрійки.*

Методичний поради́ник

Навчання дітей викроюванню відноситься до таких видів діяльності, які сприяють формуванню *предметно-практичної, технологічної компетентності*. В освітньому напрямі «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» Базового компоненту дошкільної освіти предметно-практична, технологічна компетентність визначається як здатність дитини реалізовувати творчі задуми з перетворення об'єктів довкілля з використанням різних матеріалів, що спираються на обізнаність із засобами та предметно-практичними діями, з допомогою дорослого чи самостійно у процесі виконання конструктивних, технічно-творчих завдань, завдань із моделювання.

Сформованість даної компетентності визначається, зокрема, у виявленні дітьми знань про властивості матеріалів, технологію їх виготовлення (у тому числі – вирізування, пошиву, крою тощо), розуміння раціонального використання матеріалів у технологічному процесі.

Практичні уміння дитини набуваються через оволодіння видами предметно-перетворювальної діяльності, проєктування та технічної творчості. Предметно-технологічна компетентність у дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку формується на основі творчої проєктно-технологічної діяльності дітей і педагога. У свою чергу, *проєктна діяльність* є також інтегративним видом діяльності, який синтезує елементи інших видів: ігрової, навчально-пізнавальної, ціннісно-орієнтаційної, комунікативної, практичної тощо (БКДО, с. 38).

Заняття дітей старшого дошкільного віку викроюванням, використанням шаблону, викрійки, опанування умінь роботи з тканиною навчає їх постановки пріоритетних трудових завдань (проєктування виробу, дотримання алгоритму його виготовлення, реалізації трудової діяльності), що забезпечить наступність у трудовому вихованні дошкільників та учнів початкової школи з формування їхньої предметно-практичної, технологічної компетентності.

IV. БЛОК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. *На основі пошитого на практичному занятті тулуба м'якої іграшки «Березневий Kim» продовжте роботу над декоруванням виробу. За зразок візьміть запропоновані автором-розробником виробу (див. покликання <https://pustunchik.ua/ua/treasure>) елементи одягу, оздоблення мордочки Кота, а також декоративні елементи.*

2. Цікавим напрямом Вашої творчої роботи буде створення для Березневого Кота різноманітних варіантів професійного одягу – офіціанта, кухаря, ремонтника, актора тощо. За допомогою такого цікавого унаочнення можна ознайомлювати дошкільників із професіями дорослих. Це сприятиме їхній соціалізації та ранній профорієнтації.
3. Розробіть конспект бесіди з дітьми «Розкажи про професію», запропонуйте їм висловити думки про те, чим визначається специфіка тієї чи іншої професії, яких професійних навичок потребує, якого дрес-коду тощо.
4. Обіграйте вашу бесіду з дітьми кумедними переодяганнями Березневого Кота в його пошуках своєї професії.

Джерела до теми

1. Виготовлення м'якої іграшки «Березневий кіт» <https://pustunchik.ua/ua/treasure>
2. Термін «шаблон» в ресурсі Вікіпедія.
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0
3. Шевчук М.О. Диференційований підхід у трудовому навчанні у початковій школі. *Диференціація у шкільній освіті: історичний досвід і сучасні технології: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції*, 16 травня 2018 р., м. Київ: Інститут педагогіки, 2018 С. 212-217.

Заняття № 6

Робота з нитками. В'язання гачком. Іграшки для пальчикового театру

Мета заняття: опанування прийомів в'язання гачком, створення іграшки для пальчикового театру.

Завдання:

- 1) ознайомитися з особливостями виготовлення іграшки для лялькового пальчикового театру, матеріалів та інструментів для роботи;
- 2) ознайомитися з основними прийомами в'язання гачком.
- 3) ознайомитися зі схемами та прийомами в'язання іграшки для пальчикового театру.
- 4) ознайомитися з методичними рекомендаціями щодо забезпечення освітніх напрямів БКДО в Україні, формування ряду компетентностей у дошкільників засобами пальчикового театру ляльок;
- 5) створити в'язану пальчикову іграшку для лялькового театру та декоративні елементи до неї.

Орієнтовні продукти праці: іграшка для пальчикового театру (на прикладі схеми й опису в'язання Мишки).

Інструменти та матеріали для роботи

- різнокольорові нитки для в'язання,
- гачок,
- пластмасова голка,
- бісер,
- нитки муліне або інші кольорові.

А також: мереживо, стрічки, бісер та інші дрібниці для прикраси. Іграшки маленькі, тому краще взяти тонку бавовняну нитку (100 г на 300 м) і гачок відповідного розміру. Розмір гачка завжди пишуть на упаковці з нитками.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Питання для обговорення на занятті.

Питання № 1. *Особливості виготовлення іграшки для лялькового пальчикового театру, матеріали та інструменти для роботи.*

Для виготовлення ляльки пальчикового театру необхідно мати залишки вовняної або бавовняної пряжі та гачок. Основний прийом – плетіння по колу стовпчиками без накиду. Для усіх іграшок тулуб за викрійкою створення іграшки буде однаковим. Це, за суттю, ковпачок, який надягаємо на палець. А вже

голівка з обличчям (або мордочкою тварини) має передавати характерні риси героя. Також слід продумати додаткові елементи – хусточку для Бабусі, кептарик для Дідуся.

Коли діти опанують прості прийоми в'язання гачком ланцюжка – вони допоможуть Вам в оздобленні Мишки хвостиком-ланцюжком, бантиком-ланцюжком - красуню Лисицю тощо.

Ляльковий пальчиковий театр в'язаних іграшок

Використано джерело:

<http://poradu.pp.ua/svoyimi-rukami/31302-palchikoviy-teatr-gachkom-svoyimi-rukami-shemi-opis-mayster-klas.html>

II. ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Практична робота щодо в'язання іграшки «Мишка» для пальчикового театру

Практичне завдання № 1. *Ознайомитися з основними прийомами в'язання гачком.*

В'язання гачком є одним із найпоширеніших видів рукоділля, який легко може освоїти будь-яка людина.

В основі в'язання лежить утворення петель з нитки за допомогою гачка; змінюючи розмір, кількість і форму цих петель, можна отримати різні види в'язання. В'язані візерунки складаються з переплетень петель і стовпчиків.

До основних видів петель і стовпчиків належать:

- повітряна петля;
- півстовпчик;
- стовпчик без накиду;
- півстовпчик з накидом;
- стовпчик з одним, двома, трьома та більше накидами.

Правила в'язання гачком

1. Набірний край складається з ланцюжка повітряних петель, що є основою усіх в'язаних виробів (нульовий ряд).
2. Коли підраховують набрані петлі, ніколи не враховують петлю, що знаходиться на гачку, та початковий вузол.
3. Перед вив'язуванням нового ряду роботу повертають зліва направо: остання петля нижнього ряду стає першою петлею нового ряду.
4. З'єднання стовпчиків з основою або з попереднім рядом називається прикріпленням. Вив'язування кожного наступного ряду починають з повітряних петель підйому (повороту) для того, щоб усі ряди за висотою були однаковими і край виробу не стягувався. їх кількість залежить від стовпчиків, які будуть у цьому ряді.

З тим, щоб опанувати прийоми в'язання гачком, доцільно скористатися ресурсами мережі Інтернет, наприклад: <https://narodna-osvita.com.ua/7427-priyomi-roboti-gachkom.html>

Практичне завдання № 1. Ознайомитися зі схемами та прийомами в'язання іграшки для пальчикового театру.

Іграшка Мишка

Зразок та опис роботи взято з джерела <http://poradu.pp.ua/svoyimi-rukami/31302-palchikoviy-teatr-gachkom-svoyimi-rukami-shemi-opis-mayster-klas.html>

Для мишки знадобляться нитки білого, сірого і блакитного кольорів. Схеми в'язання дуже прості.

Починаємо сірою ниткою. Нитки потрібно зробити петельку і в неї пров'язати 6 стовпчиків, петля затягується і виходить коло-основа.

Другий ряд – в кожну петлю першого ряду в'яжемо по 2 стовпчика, отримуємо 12 петель.

Третій ряд – тепер додаток робимо через петлю.

4–7 ряди просто в'яжемо по 18 стовпчиків.

Восьмий ряд – зменшуємо через петлю, залишається 12 петель.

9–12 ряди – міняємо нитка на білу і продовжуємо в'язати.

13 ряд в'яжемо тільки за задню стінку, продовжуємо в'язати ще 5 рядів, закінчуємо роботу з основою.

Подальше декорування в'язаної іграшки Мишка позначено у якості самостійної роботи до теми (п. IV)

III. МЕТОДИЧНИЙ БЛОК

Завдання № 1. *Ознайомтеся із запропонованими методичними матеріалами щодо забезпечення освітніх напрямів БҚДО в Україні, формування ряду компетентностей у дошкільників засобами пальчикового театру ляльок.*

Методичний поради́к

Іграшки пальчикового театру можна використовувати у розігруванні сюжету казки, проведенні дітьми сюжетно-рольових ігор. У розігруванні сюжету казки спершу таку роботу проводить вихователь, а діти є глядачами. Тоді, коли сюжет і тексти ролей вже знайомі дітям, кожна дитина може сама стати актором, демонструючи на пальцях образи героїв. Проте обидві функції для дитини – і глядача, й актора є дуже значущими. Театралізована діяльність є однією із видів мистецької діяльності дітей, яка сприяє формуванню у дитини глядацької та виконавської культури на основі занурення в театральну атмосферу та створення й «проживання» образу у власній театралізованій діяльності.

Пальчиковий театр – чудове джерело задля розвитку творчості дошкільників, цей вид театралізації розвиває уяву, фантазію, допомагає дитині розкріпостися.

Проведення вистав пальчикового театру та залучення до цієї діяльності дошкільників забезпечує кілька освітніх напрямів Базового компоненту дошкільної освіти, наприклад:

«Дитина у сенсорно-пізнавальному просторі» проведення пальчикових ігор та театралізацій сприяє сенсорному розвитку дитини, розвитку дрібної моторики, координації. Пальчикові ігри та театралізації – гарні помічники у підготовці руки дитини до письма.

«Мовлення дитини». Участь дитини у виставах та іграх з пальчиковими ляльками сприяють правильному розвитку її мовлення та опанування нею мови. Для цього варто добирати невеликі віршики, пісеньки, лічилки тощо.

«Дитина у соціумі» – залучення дітей до зазначених театралізацій та ігор сприяє формуванню соціально-комунікативної компетентності, сприяє набуттю досвіду соціальної взаємодії; навчає вираженню почуттів тощо.

Зазначимо, що в останні роки різні види театралізацій, у тому числі, – з пальчиковими ляльками, – використовуються у різних видах психотерапевтичної роботи.

З тим, щоб перетворити театральні заняття та ігри за використання пальчикових іграшок, у цікаві творчі заняття, вихователю слід органічно сполучати естетичне виховання з навчанням дітей прийомів театралізованої роботи з ляльками.

IV. БЛОК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Для завершення розпочатої роботи над виготовленням іграшки для пальчикового театру «Мишка» доповніть образ кумедної акторки додатковими елементами, запропонованими нижче.

Сарафанчик

Повернемося до 13 ряду. Блакитну нитку виводимо через виворіт і на передній стінці починаємо в'язати.

2 петлі підйому, потім по 2 стовпчики з накидом в кожну петлю, закінчуємо ряд сполучної петлею.

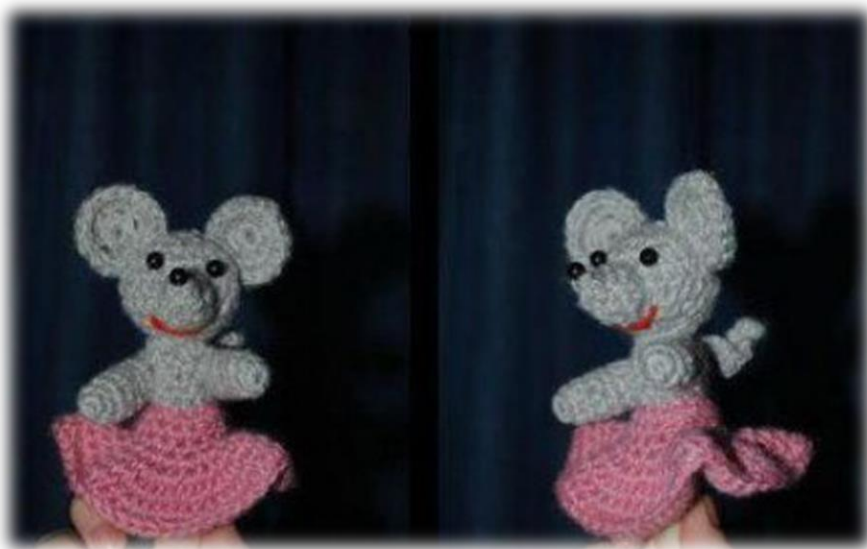
Починаємо і закінчуємо так само, робота йде петля в петлю.

Додаємо через 1 виходить 36 закінчуємо низ і заправляємо нитка.

Знову повернемося до 13 ряду, пров'яжемо по 4 стовпчика 2 ряду і по краях з 8 повітряних петель – це буде перед сарафанчика. Закріплювати лямки поки не треба.

Дрібні деталі

Для носа стягаємо 4 стовпчика в петлю, як на початку роботи. У 2 і 3 лавах додаємо по 2 стовпчика з однією з сторін. Щоб зробити вушка, в петлю робимо по 7 стовпчиків, але не дуже стягаємо сильно і трошки розводимо краю, щоб вийшов півколо. Кінці ниток ховаємо всередину за допомогою голки. Ручки. В петлю робимо 6 стовпчиків сірого кольору. 2 ряд – ще 6 стовпчиків. 3 – 6 ряди в'яжемо вже білою ниткою. Готову ручку потрібно трошки набити синтепоном і затягнути. Хвостик – ланцюжок повітряних петель. Тепер пришиваємо всі дрібні деталі на свої місця. Зробити це можна за допомогою ниток, відповідних за кольором, і звичайної голки. Вишиваємо на мордочці вії, вусики і ротик. Носик і очі – це намистинки. При бажанні зробіть зубки з 2 білих бісеринок. Голову для стійкості трошки краще набити. Мишка готова.

Зразок, опис та фото декоративних елементів виробу взято з джерела:
<http://poradu.pp.ua/svoyimi-rukami/31302-palchikoviy-teatr-gachkom-svoyimi-rukami-shemi-opis-mayster-klas.html>

Джерела до теми

1. В'язані іграшки для пальчикового театру: <http://poradu.pp.ua/svoyimi-rukami/31302-palchikoviy-teatr-gachkom-svoyimi-rukami-shemi-opis-mayster-klas.html>
2. Зразки іграшок амігурумі для лялькового театру: https://youtu.be/_6XeQdIN8U
3. Прийоми роботи гачком: <https://narodna-osvita.com.ua/7427-priyomi-roboti-gachkom.html>

Заняття № 7

Робота із пластичним матеріалом. Тістопластика

Мета заняття: опанування прийомів роботи із солоним тістом.

Завдання:

- 1) ознайомитися з основними та додатковими прийомами роботи із солоним тістом.
- 2) опанувати основні та декоративні прийоми роботи із солоним тістом на матеріалі зразка.
- 3) ознайомитися із методичними рекомендаціями щодо розвитку у дітей умінь роботи з пластичними матеріалами та декорування виробів із солоного тіста;
- 4) виготовити творчу роботу за використання прийомів та декорувальних елементів солоного тіста.

Орієнтовні продукти праці: виріб із солоного тіста.

Інструменти та матеріали для роботи

- шматочки солоного тіста, попередньо пофарбовані харчовими бавниками у жовтогарячий, зелений, жовтий, рожевий, білий, блакитний, коричневий колір,
- ситечко,
- часничниця,
- лак,
- стеки,
- ампула від кулькової ручки,
- картон,
- рамка

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Питання для обговорення на занятті.

Питання № 1. Основні та додаткові прийоми роботи із солоним тістом

- *Матеріали рецептури солоного тіста та його розпису взято із сайту http://2.bp.blogspot.com/-MOCKY_8ie7Q/Uxsv5LWkxBI/AAAAAB5E/YNsjk2Gh7Wo/s1600/zaj%C4%85czki+wielkonacne,+zaj%C4%85czek+wielkanocny,+ozdoby+na+wielkanoc,+zaj%C4%85c+wielkanocny,+zajaczki+z+masy+solnej,+wielkanoc.jpg*

Рекомендований **рецепт солоного тіста** для виготовлення даного виробу:

Інгредієнти:

- 1) 2 склянки борошна,
- 2) 2 склянки солі найдрібнішого помелу,
- 3) 1/2 склянки картопляного борошна (картопляне борошно зробіть масу більш пластичною і гладкою),
- 4) близько 1 склянки теплої води.

Технологія приготування солоного тіста

Спочатку в мисці потрібно змішати всі сухі інгредієнти, а потім поступово додати воду та замісити тісто. Солоне тісто слід замішувати не менше 20-ти хвилин. Цей час дозволить повністю з'єднати разом всі інгредієнти.

Готова маса повинна бути не дуже м'якою й не дуже твердою – консистенції, схожою на розсипчастий сир. Також, маса не повинна прилипати до рук.

Готове солоне тісто слід обернути фольгою (краще, якщо це буде мішечок з фольги) або покласти в поліетиленовий пакет, який буде запобігати висиханню тістової маси.

При ліпленні з солоного тіста окремі дрібні деталі склеюються між собою пензликом, змоченим водою.

Для ліплення беремо стільки тіста, скільки необхідно в даний момент для роботи, іншу масу тримаємо у фользі або пакеті, щільно запечатаній.

Розпис фігурок з солоного тіста

Для розпису використовують акрилові фарби. Кращі акрилові фарби, які підходять для виробів з солоного тіста – це бренд Maimeri Acrilico або Phoenix (продаються в інтернет-магазинах). Ці фарби мають гарні кольори і дуже гарне покриття.

На замітку: якщо акрилова фарба густа, її слід розбавити невеликою кількістю води.

Після фарбування всієї фігурки потрібно залишити її на висихання, а потім покрити безбарвним акриловим лаком, спочатку з одного, а потім з іншого боку. Безбарвний універсальний акриловий лак можна купити в будівельному магазині. Лак додасть фігурці з солоного тіста красивий блиск і захистить від вологи. Єдиний недолік щодо використання лаку – його різкий неприємний запах. Бажано проведення роботи з лакування виробів із солоного тіста у відкритому приміщенні або на свіжому повітрі.

На замітку: не слід покривати фігурку товстим шаром лаку, краще зробити кілька шарів, й відвести час на просихання кожного шару.

II. ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Практична робота над виготовленням творчої роботи із солоного тіста

Практичне завдання № 1. *Опайнуте основні та декоративні прийоми
роботи із солоним тістом на матеріалі зразка*

Зразок 7. Робота майстрині Олени Шеремет «Ягничка в будиночку»

*Зразок роботи взято з джерела: Шеремет О. А.
Найкращі подарунки із солоного тіста
/ пер. Г.С. Тетельман.
Харків: Фактор. 2008. С. 44-45.*

З тонко розкачаного тіста (3–5 мм) ліпимо галявинку й будиночок із дахом.

Дах прикрашаємо черепицею й ажурною смужкою з кульками. На галявинці ліпимо квіти й робимо травичку, продавлюючи тісто крізь ситечко (фото 1-3).

Фото 1

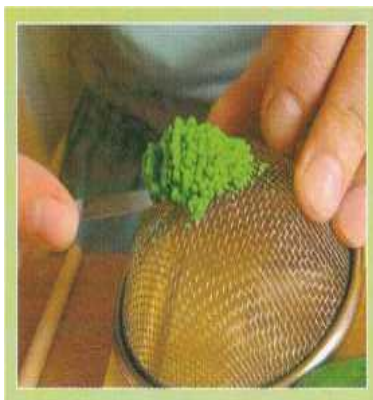

Фото 2

Фото 3

Потім робимо в будиночку віконце. Контур віконця формуємо з тонкої ковбаски з тіста, збоку кріпимо віконниці. У віконце вклеюємо голівку й вушка ягнички, формуємо мордочку. Потім робимо ягничці вовну, продавлюючи шматочок тіста крізь ситечко й укладаючи за формою голови (рис. 2).

Готову фігурку запікаємо, покриваємо лаком і заводимо в рамку. Цю композицію можна доповнити сонцем та дрібними квіточками.

Сонце ліпимо з тонко розкачаної ковбаски з тіста: серединка – закручена в спіраль ковбаска (рис. 1)., а промені – маленькі ковбаски різної довжини (рис. 3).

Фон підбираємо з кольорового паперу, тканини або картону. Якщо ви будете використовувати для фону тканину, то її необхідно добре розправити й закріпити зі зворотного боку рамки за допомогою клею, щоб не було пузирів і зморшок.

✍️. Завдячи композицію в рамку, використовуйте клей ПВА

для закріплення роботи й фону. Для основи роботи можна взяти тканину, кольоровий папір або картон

III. МЕТОДИЧНИЙ БЛОК

Завдання № 2. *Ознайомтеся із методичними порадами щодо реалізації засад БҚДО з формування у дошкільників мистецько-творчої, дослідницької компетентності засобами тістопластики.*

Методичний поради́к

Солоне тісто все частіше розглядається як ефективний засіб розвитку художньої творчості дітей дошкільного віку, їхньої *мистецько-творчої компетентності*.

Робота із солоним тістом розвиває у дитини вміння використовувати техніки художньо-продуктивної діяльності, умінь декорування створених виробів. Пластичність солоного тіста дозволяє дошкільнику експериментувати із «скульптурністю роботи».

Використовуючи у процесі ліплення солоне тісто й інші матеріали (глину, віск, пластилін, а також сніг, пісок, пап'є-маше), діти дошкільного віку ознайомлюються із іншою категорією світосприймання, пізнавання та відображення дійсності. Йдеться про створення об'ємного зображення за допомогою різних пластичних матеріалів, до яких належить і солоне тісто.

Унікальна методика ліплення з солоного тіста проста в засвоєнні, її ні з чим не можна порівняти стосовно впливу на творчий розвиток людини будь-якого віку. Солоне тісто – найбільш пластичний і безпечний екологічно чистий матеріал. Завдяки еластичності, тісту можна надавати різноманітні форми, що дозволяє виготовити неймовірні та красиві композиції. До того ж вироби з солоного тіста є достатньо довговічними.

Декоративні вміння дитини у роботі з тістом набуваються у процесі фарбування виробів, а також використання спеціальних засобів для такої (декоративної) роботи – гребінців, фігурних ґудзиків, формочок для випікання тощо.

Роботи із солоного тіста (як площинні, так і об'ємні) можуть створюватися дитиною у якості виробів, що прикрашають помешкання. З тим, у дитини розвиваються основи *дизайнерського бачення* – як створити виріб, де його краще застосувати, з якою метою він буде використовуватися.

Солоне тісто – чудовий матеріал для формування у малюка *дослідницької компетентності*. Попри те, що діти безпосередньо не беруть участі у виготовленні тістової маси, вони можуть спостерігати за цією процедурою у виконанні дорослих. Інгредієнти, які додаються до тіста, в їхній пропорційності засвідчують для дитини роль води, олії, солі щодо пластичності та якості матеріалу. Діти 6/7 років можуть експериментувати із додаванням до тістової маси харчових і рослинних барвників, отримуючи з тим бажаний для виробу результат щодо кольору.

Заняття з ліплення, на яких в якості основного матеріалу для роботи використовується солоне тісто, може бути предметним, сюжетним та декоративним.

IV. БЛОК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

З урахуванням набутих Вами навичок роботи із солоним тістом, виготовте виріб за сюжетом, який вам сподобається. Робота може створюватися на основі апплікації (площинна), а також бути об'ємною.

Орієнтовні варіанти виробу із солоного тіста

Зразок роботи взято з джерела: https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fhny.by%2Fdom%2Fnovogodnie-podelki-iz-testa%2F&psig=AO v Vaw3BDESR1fipkvLX2p__Qb0&ust=1668862640349000&source=images&cd=vfe&ved=0CA8QjRxqFwoTCJiftPjtt_sCFQAAAAAdAAAAABAK

Зразок роботи взято з джерела: Шеремет О. А. Найкращі подарунки із солоного тіста / пер. Г. С. Тетельман. Харків: Фактор. 2008. С. 26.

Джерела до теми:

1. Блог http://2.bp.blogspot.com/-MOCKY_8ie7Q/Uxsv5LWkxBI/AAAAAAAAA B5 E/YNsjk2Gh7Wo/s1600/zaj%C4%85czki+wielkonacne,+zaj%C4%85czek+wielkanosny,+ozdoby+na+wielkanos,+zaj%C4%85c+wielkanosny,+zajaczki+z+masy+solnej,+wielkanos.jpg
2. Ліплення із тіста. Джміль. 2003. № 1. С. 12.
3. Лучия Тацци. Фантазии из соленого теста. М.: Мой мир, 2003. 111 с.
4. Половина О., Кондратець І. Артосвіта : навчально-методичний посібник. Київ: Київ ун-т ім. Б. Грінченка, 2022. 556 с.
5. Шеремет О.А. Найкращі подарунки із солоного тіста./ пер. Г.С. Тетельман. Харків: Фактор. 2008. 64 с.
6. Хоменко В. А. Солоне тісто. Крок за кроком. Харків: Книжковий Клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2007. 64 с.

Заняття № 8

Колективна робота над панно

Мета заняття: ознайомлення із специфікою роботи над панно та виготовлення творчої роботи даного виду.

Завдання:

- 1) ознайомитися із специфічними особливостями панно, використанням робіт даного виду у сучасній художній і дизайнерській практиці;
- 2) опанувати уміння роботи над панно. Ознайомитися із можливостями панно *варіативного характеру* як засобу розвитку творчості у дітей;
- 3) ознайомитися із методичними рекомендаціями щодо забезпечення компетентнісного розвитку дитини у процесі творчої роботи над панно;
- 4) створити виріб-панно.

Орієнтовні продукти праці: панно колективного або індивідуального способу виготовлення.

Інструменти та матеріали для роботи:

- фетрові готові (куплені) декоративні дрібні елементи осінньої тематики;
- великий аркуш фетру (основа роботи);
- кілька кольорових аркушів фетру для створення фону творчих робіт у групах або індивідуально;
- декоративні елементи – червоні намистинки (грона калини), грибочки тощо – за бажанням.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Питання для обговорення на занятті

Питання № 1. *Ознайомитися із специфічними особливостями панно, використанням робіт даного виду у сучасній художній і дизайнерській практиці.*

Панно (фр. *panneau*, від лат. *pannus* – «шматок тканини») – частина поверхні стіни, стелі, дверей, обмежена рамкою і заповнена живописом, мозаїкою або скульптурним рельєфом.

У сучасній художній практиці *панно* використовується як красива, оригінальна прикраса для квартири, а також з тим щоб привнести в обстановку елемент домашнього тепла та індивідуальності. Такий елемент декору застосовується дизайнерами також для маскування дефектів і нерівностей поверхонь, захисту покриття від забруднень, а також для зорового збільшення простору. Як і *колаж*, панно уможлиблює сполучання у єдиному виробі різних за своєю фактурою елементів, які накладаються один на одний і закріплюються на спільній основі. На відміну від *аплікації*, панно уможлиблює використовувати об'ємних елементів в композиції, причому – як цілих об'єктів, так і їхніх фрагментів.

Для того, щоб зробити панно з підручних матеріалів своїми руками, можна використовувати тканини, шкіру, папір, фотографії, нитки, намистини, корки від пляшок, мозаїку, фрагменти скла, крупи, ґудзики, рослинний матеріал гербарію, черепашки, камінці, оригінальні декоративні матеріали та багато іншого.

II. ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Практична робота щодо ознайомлення із технологією створення панно

Практичне завдання № 1. *Опанування прийомів роботи над панно. Підгрупова та індивідуальна форми роботи над панно.*

Робота над панно може носити як індивідуальний, так і груповий характер. Індивідуальною вважається робота, яка від початку до кінця створювалася одним виконавцем. Також у процесі колективної роботи кожен із учасників може працювати над своїм індивідуальним завданням. Тоді говорять, що він індивідуально виконував певний елемент (фрагмент) роботи.

Підгрупова робота – це спільна діяльність кількох людей (як правило, 2-4 учасників), об'єднаних спільним задумом, які весь час практично працюють над проектом. У межах під групової роботи можуть виконуватися елементи (блоки) колективного панно, а потім усі «заготовки» поєднуються на єдиному полі творчого проекту.

Практичне завдання № 2. *Опанувати уміння роботи над панно. Ознайомитися із можливостями панно в а р і а т и в н о г о характеру як засобу розвитку творчості у дітей.*

Робота над панно відноситься до робіт проектного характеру. Переважно у таких дитячих роботах використовуються рослинні матеріали або папір. Однак, цілком можливо у холодну пору року використовувати готові (куповані) матеріали для творчості. Дуже доречним щодо цього матеріалом є декоративний фетр різної товщини.

Ми пропонуємо своєрідний вид роботи на основі панно, який має варіативний характер щодо сюжету, образу роботи, але в його варіаціях добира-

ються базові матеріали й можуть використовуватися додаткові. Назвемо такий вид роботи **варіативним панно**.

Нижче наведено дві нескладні *авторські* роботи на основі елементів з фетру на осінню тематику. Перша робота, «Віночок осені», має виражений декоративний напрям. Друга – «Стежинка до будиночка їжачка» більш сюжетна. У ній використано ті ж фігурки з фетру, що й у першій роботі. На основі одного й другого варіанту роботи творчим групам дітей можна пропонувати варіанти роботи (якщо діти мають навички творчої роботи – робота *за уявою*), якщо досвід такої роботи обмежений – попередньо вихователь може розглянути кілька цікавих ідей до майбутньої роботи.

Декоративне панно з фетрових елементів «Віночок осені»

**Сюжетне панно з фетрових елементів
«Стежинка до будиночка їжачка»**

III. МЕТОДИЧНИЙ БЛОК

Завдання № 1

Ознайомтеся із методичними порадами щодо реалізації засад БҚДО з формування у дошкільників мистецько-творчої компетентності при ознайомленні їх таким видом декоративного мистецтва, як панно.

Методичний порадики

Робота над опануванням дітьми прийомів створення панно, перш за все, потребує проходження кількох етапів. Спершу слід визначитися із задумом майбутньої роботи, «віднайти» найбільш яскравий її образ, доступний для розуміння дітьми. Тут слід ураховувати життєвий і художній досвід дітей, їх інтереси, настрої, та навіть пору року.

Для створення роботи за сюжетом природи можливо провести спостереження, в яких діти набудуть необхідних вражень та уявлень про кольори пори року, елементи природи, об'єкти довкілля, які будуть втілюватися у майбутньому виробі.

Робота над панно сприяє забезпеченню *соціально-комунікативної компетентності* дошкільників. У процесі продуктивної діяльності у дітей формуються уміння соціальної взаємодії (співпрацювати у процесі освітньої діяльності, надавати допомогу товаришам і приймати їх допомогу, стежити за ходом спільної роботи і направляти її в потрібне русло. Комунікаційна основа даної діяльності визначається мовленнєвим контекстом, уміннями здійснення спільних дій у ході спілкування тощо.

У практичній роботі над колективним панно діти набувають навичок орієнтування у просторі – на поверхні аркуша паперу, фетру тощо. Для початку опанування панно головним композиційним принципом буде хаотична розкиданість елементів панно. Проте, поступово діти навчаються визначати, як пов'язані предмети між собою, де вони можуть гармонійно знаходитися разом. Так від панно із хаотичним розташуванням об'єктів дитина переходить до сюжету та знайомиться із композицією. Забезпечення *освітнього напрямку «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»* відбувається через засвоєння простору, розташування об'єктів у ньому, умінь орієнтування на площині (вгорі, зліва, поряд, збоку, у центрі тощо).

З тим, щоб ознайомити дітей із чудовими видами декоративного мистецтва, якими, як панно та колаж, задля формування *мистецько-творчої компетентності* дитини, варто проводити мистецтвознавчі розповіді, паузи споглядання тощо.

IV. БЛОК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

На основі набутих знань про специфіку створення панно та набутих щодо цього навичок виготовте роботу даного виду. Пропонуємо один із зразків такої творчої роботи.

Зразок роботи «Настрій кави» взято з джерела

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fru.pinterest.com%2Fpin%2F449867450261302571%2F&psig=AOvVaw3J0G0slEeDDQa_LCrmRGW&ust=1669119598539000&source=images&cd=vfe&ved=0CA8QjRxqFwoTCNi865ehv_sCFQAAAAAdAAAAABAE

Джерела до теми:

1. Термін: Панно, Інтернет-ресурс Вікіпедія
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0
2. Зразок для робіт. *Будиночок*.
<https://pustunchik.ua/uploads/creation/31734b8bdcf5bad06c30125792591a03.jpg>
3. Зразок для робіт. *Панно із гудзиків*. <https://dekorin.me/wp-content/uploads/2017/10/13-panno-iz-pugovic-denejnoe-derevo.jpg>

Заняття № 9

Робота з викидним матеріалом

Мета заняття: опанування прийомів роботи із викидним матеріалом.

Завдання:

- 1) ознайомитися із специфікою викидного матеріалу та його можливостями щодо використання у творчих роботах.
- 2) опанувати етапи роботи з викидним матеріалом на прикладі Новорічного сувеніру.
- 3) ознайомитися з методичними рекомендаціями щодо використання викидного матеріалу у роботі з дітьми дошкільного віку.
- 4) створити виріб новорічної тематики з викидного матеріалу.

Орієнтовні продукти праці: Новорічний чобіток. Адаптовано технологію виготовлення сувеніру, розміщену на сайті: https://youtu.be/Vxzyr_Gn2bg

Інструменти та матеріали для роботи

- шкарпетка з новорічним малюнком;
- порожня баночка діаметром 6-7 см.;
- половинка дитячого м'ячика діаметром 6-7 см (або інший матеріал для підтримки форми носкової частини виробу);
- картон або цупка тканина для подошви;
- клейовий пістолет;
- стрічка для окантовки виробу;
- стрічка з намистинок декоративна;
- біле синтетичне хутро для оздоблення верху чобітка;
- нитки, голка; ножиці;
- фломастер;
- декоративні елементи новорічної тематики (за бажанням).

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Питання для обговорення на занятті.

Питання № 1. Специфіка викидного матеріалу та його можливості щодо використання у творчих роботах.

Викидним називається матеріал, який є непридатним для використання в побутових умовах і може підлягати утилізації. Тотожним до цього поняття є:

"викидний дріб'язковий матеріал", "підручний матеріал", "додатковий матеріал", "покидьковий матеріал", "непридатний матеріал", "допоміжний матеріал" та навіть "побутове сміття".

Викидний матеріал завжди є під рукою, його не треба купувати. До викидного матеріалу належать: контейнери з-під яєць, контейнери з-під "Кіндер сюрпризів", пластикові та скляні пляшки, щільні пакети з-під різних напоїв, пробки, баночки, яєчна шкаралупа, контейнери з-під фотоплівки, кришки, намистинки, ґудзики, проволока та багато іншого. Викидний матеріал використовують для створення різноманітних поробок, іграшок тощо. Робота з викидним матеріалом, поряд із папером і природним матеріалом є одним із найбільш розповсюджених видів декоративно-прикладного мистецтва. Нескладність обладнання, у тому числі – матеріалів та інструментів, доступність технологій роботи з викидним матеріалом дозволяють займатися декоративно-прикладною творчістю не тільки дорослим, але й дітям молодшого шкільного віку та вихованцям старшої групи ЗДО.

II. ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Практична робота щодо опанування прийомів роботи з викидним матеріалом

Практичне завдання № 1. Опануйте прийоми та етапи роботи з викидним матеріалом на прикладі Новорічного сувеніру.

Для початку роботи підготуйте необхідні матеріали.

1. У середину шкарпетки вставте півкулю округлою стороною догори. У верхню частину шкарпетки вставте банку. Загніть зайву матерію шкарпетки в середину.

2. На картон встановіть поряд підготовлені ємності. Обведіть конструкцію фломастером, обріжте зайвий папір з тим, щоб залишилася картонна «підшва» виробу. Одразу зробіть ще одну заготовку такої підшви із шматочка оздоблювальної тканини або кольорового паперу. Це буде устілка чобітка. Її вставите у виріб після оздоблення внутрішньої частини сувеніру.

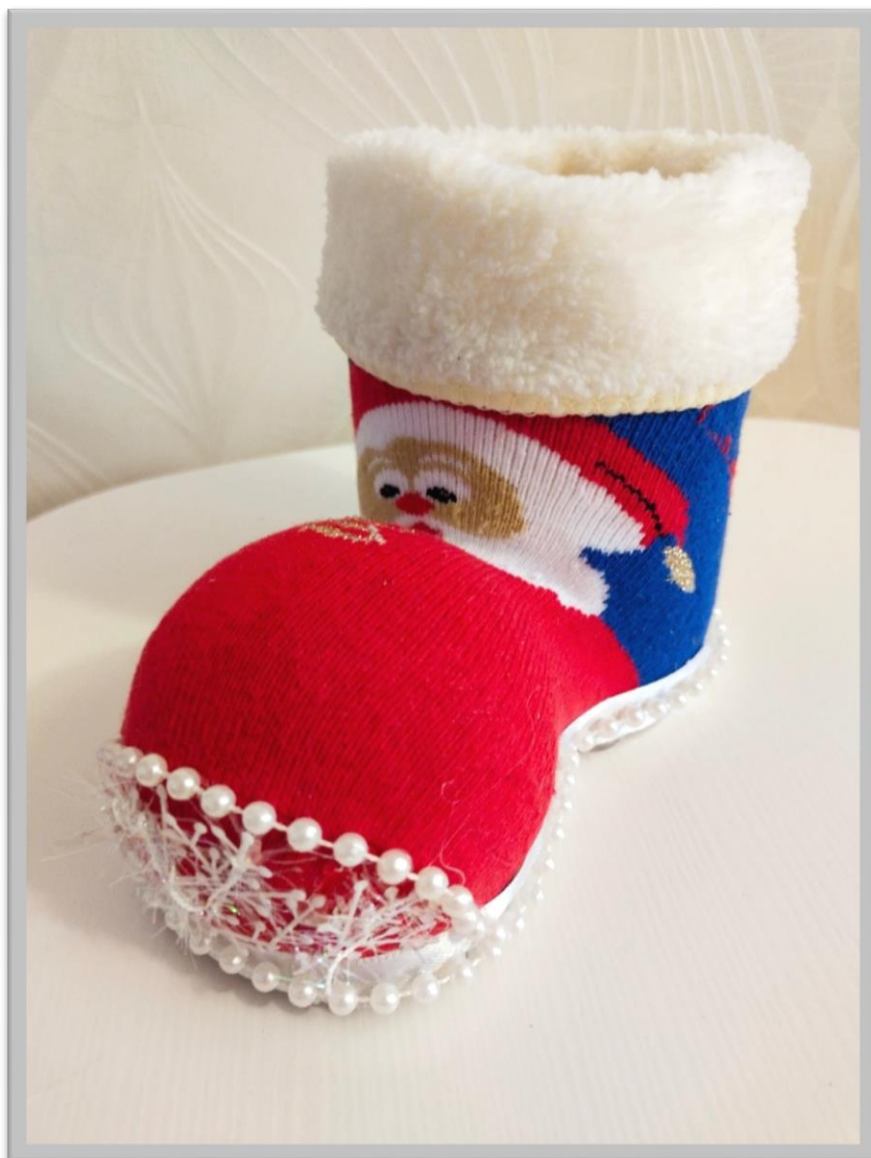
Обклейте підшву знизу кольоровим папером або тонкою тканиною. З тим, щоб акуратно оформити підшву, обов'язково зробіть припуск на шви 0,8 см. І розріжте тканину припуску з тим, щоб можна було загнути по цій фігурній формі (зразок). Рештки тканини або паперу заведіть поверх підшви й приклейте.

3. За допомоги клейового пістолета підгорніть верхню частину (горловину) виробу. Виміряйте розміри внутрішньої частини виробу (діаметр та глибина). Виріжте за встановленими розмірами клаптик оздоблювальної тканини або кольорового паперу. Акуратно приклейте до внутрішньої поверхні чобітка. Вставте устілку у чобіток.

Ваш виріб буде більш привабливим, коли задекоруєте його бортиком зі світлого штучного хутра. Його можна пришити вручну або використати клейовий пістолет.

Якщо носкова частина шкарпетки має грубий шов, задекоруйте її, як запропоновано на фото.

Усередину новорічного чобітка можна покласти різні дрібні сувеніри та інші міні-подарунки для малят.

III. МЕТОДИЧНИЙ БЛОК

Завдання № 1. *Ознайомтеся з методичними рекомендаціями щодо використання викидного матеріалу у роботі з дітьми дошкільного віку*

Методичний поради́ник

Використання викидного матеріалу у роботі з дітьми дошкільного віку є достатньо обмеженим. Переважно це обумовлюється тим, що вироби з цього матеріалу потребують використання достатньо агресивних хімічних матеріалів, наприклад – для склеювання (за допомогою клейового пістолету або спеціальних клеїв), що заборонено для проведення роботи з дітьми.

Організація відбувається у контексті освіти для сталого розвитку. діти повинні знати

Формування у дітей *природничо-екологічної компетентності*, зокрема, що стосується необхідності збереження природного довкілля, необхідності заощаджувати природні ресурси, раціонально використовувати речі, за можливості – перетворювати їх для повторного використання. У роботі з викидним матеріалом розширюються узагальнені уявлення дітей про багатомірність навколишнього світу, розширюється їх світогляд.

Робота з викидним матеріалом є гарним полем діяльності щодо формування у дітей *дослідницької компетентності*.

Формування предметно-практичної, технологічної компетентності дитини за використання викидного матеріалу здійснюється у процесі перетворення нею об'єктів довкілля – різних матеріалів, за виконання конструктивних дій, опанування алгоритму виконання роботи. У той же час, робота із викидним матеріалом слугує чудовим підґрунтям для розвитку творчості у дітей. Вже на початкових стадіях роботи з цим матеріалом у дітей з'являється перше образне уявлення про майбутній об'єкт проектування, художнього конструювання.

З тим, щоб розширити мистецький досвід дітей, можливо ознайомити їх із таким сучасною технікою мистецтва, як «треш арт» («треш» у перекладі з англійської – сміття). Доцільно буде продемонструвати дітям фото приклади таких робіт, вказати на те, що робота з викидним матеріалом надає небайдужим та завзятим людям із різних країн світу можливість використовувати даний матеріал повторно. Цим самим скорочується споживання речей природного походження або створених на їх основі (папір, натуральні тканини, дерево тощо) і зменшується кількість сміття, яке викидається. Така природоохоронна й творча діяльність людини мають світоглядне екологічне спрямування.

V. БЛОК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

На основі набутих навичок роботи з викидним матеріалом створіть виріб новорічної тематики. Доберіть, користуючись пошуковими Інтернет-ресурсами, вироби, цікаві для Вас за тематикою, матеріалом та технологією виготовлення.

Нижче наведено приклад робіт із паперовими втулками. Складіть конспект творчого заняття з дітьми, наприклад, за темою «Наш Веселий Зоопарк». Придумайте спільно з малятами сценарій веселого Дня Знайомств тваринок, які мешкали у Веселому Зоопарку.

Зразок роботи взято з джерела

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fforas-beauty.ru%2Fuk%2Fthe-world-of-knowledge%2Fpodelka-chelovechek-iz-vtulki-ot-tualetnoi-bumagi-podelki-iz-vtulok-ot%2F&psig=AOvVaw3RtS5044_z8oa27k5Sn0xu&ust=1670842977221000&source=images&cd=vfe&ved=0CBAQjRxqGAoTCLj8s6O18fsCFQAAAAAdAAAAABCfAQ

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Агеєва О. В., Котелянець Ю. С. Художня праця: альбом для дітей старшого дошкільного віку. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2013. 96 с.
2. Ажурний квілінг / Уклад. Я. О. Батій. Харків: Видавництво "Ранок", 2014. 32 с. : іл. (Серія "Альбоми для творчості").
3. Державний Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція, 2021 р.) URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/novij-bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-zabezpechit-pidvishennya-yiyi-yakosti-ta-vidpovidnist-mizhnarodnim-standartam-sergij-shkarlet>
4. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження / Упоряд.: О.Г. Косенчук та ін. Харків: Вид-во «Ранок». 2021. 240 с.
5. Доннік Г. М. Обрядово-магічні функції народної ляльки. Хатні вузлові ляльки : урок з трудового навчання в 6 класі. *Трудове навчання в школі*. 2014. № 11-12. С. 11-15.
6. Зарічна О. В. Студія екологічного дизайну. Тернопіль – Харків: Видавництво «Ранок», 2010. 128 с. (Серія «Шкільний гурток»).
7. Іванова І. Царство пташок з пластикових пляшок. *Дошкільний навчальний заклад*. 2014. № 7. С. 1.
8. Калуська Л. В. Дивокрай : Вибрані дидактико-методичні матеріали у 2-х книгах. Тернопіль: Мандрівець, 2005. Книга I. 2005. 248 с.
9. Коновалова О. В. Антропоморфні мотиви української народної орнаментики: монографія Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. 156 с.
10. Ліплення із тіста. *Джміль*. 2003. № 1. С. 12.
11. Лючія Пацці. Фантазії з солоного тіста. Київ: Мистецтво. 2003. 111 с.
12. Матвієнко С. І. Особливості використання основ дизайну у роботі з дошкільниками. *Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку: Матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (25-26 квітня 2018 року)*: збірник тез. Бердянськ: БДПУ, 2018. Ч. 1. С. 224-226.
13. Матвієнко С. І. Сучасні підходи до запровадження дошкільної дизайн-освіти. Матеріали III Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти» (м. Вінниця, 17-18 квітня 2019 року).
14. Матвієнко С. І. Художня праця та основи дизайну: навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 201 с.
15. Мельник В. М. Мистецтво витинанки та аплікації : навч. посібн. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. С. 121-130.
16. Методичні матеріали до лабораторного практикуму навчальної дисципліни «Художня праця та основи дизайну» / уклад. С. І. Матвієнко, Т. Г. Коломоець, О. В. Лісовець. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 119 с.
17. Мірошко Р. П. Лялька – народна іграшка. *Початкове навчання та виховання*. 2012. Вип. 6. С. 33–39.
18. Найден О. Українська народна іграшка: Історія. Семантика. Образна своєрідність. Функціональні особливості. Київ: Стилос. 2007. 256 с.

19. Огієнко Д. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до організації проектно-технологічної діяльності учнів на уроках «Дизайн і технології». *NEW INCEPTION: науковий журнал / Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка ; голов. ред. С. І. Стрілець. Чернігів, 2021. № 1-2 (3-4). С. 39-47.*
20. Осадчий В. В., Малякова І. А. Основи теорії методики дизайну: навчальний посібник. Кременчук: Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, 2020. 97 с.
21. Половіна О. Дитина у світі мистецтва. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). *Дошкільне виховання. 2021. № 2. С. 3-9.*
22. Половіна О. Особливості змісту освітнього напрямку «Дитина у світі мистецтва» / у зб. «Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження» / Упоряд.: О. Г. Косенчук та ін. Харків: Вид-во «Ранок». 2021. С. 45-49.
23. Половіна О., Кондратець І. Артосвіта: навчально-методичний посібник. Київ: Київ ун-т ім. Б. Грінченка, 2022. 556 с.
24. Резніченко Г.В. Іграшки-мотанки: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2012. 104 с.
25. Рудницька-Юрійчук І. Лялька-мотанка – невід’ємна "постать" в історії іграшкового мистецтва. *Дошкільна освіта. 2011. № 4 (34). С. 51-57.*
26. Силецька І.Б. М’яка іграшка. Київ: СПД Країна Мрій, 2006. 176 с.
27. Скляренко О. Українська лялька. *Мистецтво та освіта. 2010. № 2. С. 44-45.*
28. Сковронський В. М. Народна іграшка. Київ: Мистецтво, 2001. 93 с.
29. Станкевич М. Українські витинанки. Київ: Наукова думка, 1986. С. 5-27.
30. Стахурська А. Ляльки-мотанки Чернігово-Сіверщини. *Ніжинська старовина. Вип. № 22. 2016. С. 91-100.*
31. Стахурська-Козоріз А. Українська лялька-мотанка та її світові аналоги. *Evropsy Filozoficky a Historicky diskurs. Svazek 7. Vydavi 3. 2021. S. 72-80.*
32. Фребель Ф. Дитячий садок. Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки / за заг. ред. З. Н. Борисової. Київ: Вища школа. 2004. 511 с.
33. Хоменко В. А. Солоне тісто. Крок за кроком. Харків: Книжковий Клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2007. 64 с.
34. Художнє вишивання : альбом / уклад. Є. О. Гасюк, М. Г. Степан. Вид.3-є, переробл. та доповн. Київ: Вища школа, 1984. 247 с.
35. Художня праця та основи дизайну: лабораторний практикум: навч.-метод. посібн. / уклад. О. В. Лісовець, С. І. Матвієнко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 76 с.
36. Швець О. М. Види художньої діяльності з паперу. Запоріжжя, 2003. 71 с.
37. Шевчук М.О. Диференційований підхід у трудовому навчанні у початковій школі. *Диференціація у шкільній освіті: історичний досвід і сучасні технології: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, 16 травня 2018 р., м. Київ: Інститут педагогіки, 2018. С. 212-217.*
38. Шеремет О. В. Найкращі подарунки із солоного тіста. Харків: Фактор, 2008. 64 с.

Навчальне видання

ПРАКТИКУМ І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ХУДОЖНЯ ПРАЦЯ ТА ОСНОВИ ДИЗАЙНУ»

Укладач
Матвієнко Світлана Іванівна

Технічний редактор – І. П. Борис
Комп'ютерна верстка та макетування – В. М. Косяк

Підписано до друку
Гарнітура Arial
Замовлення №

Формат 60x84/16
Обл.-вид. арк. 3,26
Ум. друк. арк. 4,65

Папір офсетний
Тираж ел. вид.

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя
м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3-А
(04631) 7-19-72
E-mail: vidavn_ndu@ukr.net
www.ndu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.